

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

ІХ Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

“ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ”

(Одеса, 23-24 квітня 2021 року)

Одеса -2021

УДК: 37+316.61

О72 Освіта та соціалізація особистості // Матеріали ІХ Всеукраїнської Інтернет-конференції (Одеса, 23-24 квітня 2021 р.) 40 с.

Рецензенти:

Плавич В.П. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри загально правових дисциплін і міжнародного права Одеського національного університету імені І.І.Мечнікова.

Халапсис О.В. - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Збірник матеріалів ІХ Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту ХХІ століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 травня 2021 року)

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

МАСОВА, НЕМАСОВА І ЕЛІТАРНА КУЛЬТУРА В ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Зростання інтересу до проблем культури характерний для всього світового простору XXI століття і пов'язане, на наш погляд, перш за все з соціокультурними особливостями розвитку суспільства, а саме: становленням толератно-мультикультурної цивілізації; пошуком засобів «соціокультурної адаптації» людини до трансформаційних перетворень в суспільстві; поширення феномену масової культури; новим поглядом на культурне буття людини та суспільства, що відобразилося у введенні поняття «немасова культура»; зростанням пріоритетів антропоцентризму, освітоцентризму та людиноцентризму, внаслідок чого відбулася зміна ціннісних орієнтацій суспільства, яке на свої прапори водрузило напрям на творчу особистість. Все це стимулювало розвиток в більшості країн світу комплексного інтересу до культурології не тільки в теоретичній, але й в практичній площині.

Особливістю XXI століття став активний розвиток і поширення у всіх прошарках суспільства масової культури, при цьому елітарна культура, що була авангардом культури XVIII і XIX століть поступово відходить на другий план. XX століття перенасичене збройними конфліктами тільки позначило ті прогалини, які з'явилися у процесі соціалізації особистості, розвитку людини, буття людини у світі культури.

Особливої актуальності даній проблемі надають засоби масової інформації та комунікації, які не тільки інтенсивно розвиваються, а й роблять зростаючий вплив на формування і поширення культурної продукції в суспільстві. Що робить значно більшим центричну роль освіти як соціокультурного процесу виховання та навчання особистості. І сама освіта продукує стратегію розвитку масової, немасової і елітарної культури в державі.

Я згоден, що **масова культура** – це форма або вид культури, яка орієнтується на широкого споживача та характеризується спрощеними, легкодоступними цінностями, нормами, правилами поведінки. Її основна мета-комерційний успіх [1].

Масова культура існувала завжди, змінювалося тільки її зміст в залежності від характеристик суспільства, його технічної оснащеності.

Найважливішими рисами масової культури є: стереотипність, знеособлення, зовнішній ефект, легковажність, динамізм, миттєвість, спрощеність, ілюзорність, імпровізація, ажіотажність, конкурентність, куміроманія, сенсаційність, маніпуляція свідомістю, конформізм, підвищена емоційність і збудливість, еротичність, гедонізм, пропаганда індивідуалізму, підвищений комерційний інтерес.

Розвиток масової культури пов'язаний з переходом від традиційного до індустріального суспільства. Завдяки промислового виробництва з'явилася можливість масово тиражувати популярні твори. Нові технології дозволили дешево видавати книги, друкувати репродукції картин, записувати музику на платівки. Радіо, кіно і телебачення дали можливість швидко охопити багатомільйонну аудиторію.

Так поряд з народною культурою і елітарною культурою «для багатих і освічених» з'явилася масова культура – для всіх, хто здатний заплатити за доступ до неї невеликі гроші.

У постіндустріальному суспільстві автоматизація виробництва і розвиток засобів зв'язку лише прискорили ці процеси. Сьогодні завдяки Інтернету та глобалізації нові культурні віяння швидко досягають усіх куточків Землі. Люди в різних країнах дивляться одні й ті ж фільми-блокбастери, читають книги-бестселери, слухають однакові музичні хіти.

Тому відмітимо **переваги масової культури**: демократичність – доступна кожному; безпосередньо звертається до людини, враховуючи його бажання і інтереси; допомагає орієнтуватися в сучасному світі, стверджуючи прості і зрозумілі уявлення; рекреація (відновлення сил); кращі її твори переходять в розряд класичних досягнень людства.

Але є й **недоліки масової культури**: вона орієнтована на пасивне споживання, а не на роздуми і творчість; підміняє собою реальне життя; уніфікує думки і спосіб життя; формує суспільство споживання замість суспільства винаходу і діяльності.

Саме тому не задовольняє значну частину суспільства, деякою мірою не є показником прогресу, вчені виділяють такий різновид культури як немасову культуру. Одними з перших, хто виділив «немасову культуру» були відомі культурологи Ю. Н. Солонін і М. С. Каган [2]. На жаль, критерії та визначення немасової культури є нечіткими до сьогоденного часу.

З моєї точки зору, **немасова культура** є культурою певних груп, котра не характерна для загальної маси населення. Наприклад, культура вищого шару середнього класу, культура службовців, культура любителів телебачення. Немасова культура надає можливості більш точного, додаткового аналізу цінностей і ціннісних орієнтацій суспільства. Важливо зрозуміти, що фактично кожен з нас є носієм та користується кожно мить як масовою так і немасовою культурами. Тому дослідження особливостей немасової культури є гострою потребою сучасного суспільства.

Але в суспільстві було б значно менше проявів творчої особистості без існування елітарної культури. На мій погляд, більш точніше до сучасного визначення елітарної культури наблизилися соціологи. Вони розуміють під елітарною культурою «вид культури, що характеризується виробництвом культурних цінностей, зразків, які в силу своєї винятковості розраховані і доступні в основному вузькому колу людей, еліті» [3, с. 153]. На мій погляд, у сучасному суспільстві **елітарна культура** – це форма або вид культури, що базується на створенні творчих ідеалів суспільства, цінностей, системи ціннісних орієнтацій, нових напрямках розвитку людства, які орієнтуються на високу ступінь освіченості, креативну діяльність та спрямовані на людину, що володіє високоінтелектуальними характеристиками. Безумовно, еліту становить порівняно невеликий соціальний шар людей, що володіють високим рівнем інтелектуальних або естетичних, творчих якостей, завдяки яким відбувається професійне осмислення світу, перетворення і вдосконалення суспільства. Але я спеціально надав визначення, показуючи, що кожна людина повинна мати можливість приєднатись до еліти. Саме це й є завданням якісної освіти у суспільстві.

Під *особливостями елітарної культури*, на які потрібно орієнтуватися при освітньому процесі, можна виділити:

- створення елітарної культури високопрофесійними і кваліфікованими людьми;
- твори елітарної культури мають індивідуальний почерк, вони малозрозумілі для звичайної людини, оскільки часто носять неординарний, інноваційний, унікальний характер;
- вузьке коло людей (нечисленна аудиторія). Така культура не прагне до масового розуміння;
- складність сприйняття, по-справжньому зрозуміти і оцінити твори елітарної культури під силу тільки підготовленій людині. Елітарна культура має складну для використання і розуміння мову у вигляді кодів, символів, знакових систем, умовних деталей, які нерідко визнаються в якості обов'язкових (наприклад, в живописі або архітектурі особлива мова кольору, ліній, форм);
- прагне до новаторства, постійного пошуку нового, естетичної свободи;
- постійно розвивається завдяки тому, що її представники прагнуть до створення новаторських форм і стилів, «ламають стереотипи» і усталені традиції (звідси з'являються нові жанри і напрямки в мистецтві);
- має здатність позитивно впливати на духовне зростання і свідомість людини, внутрішньо перетворюючи і розвиваючи його.

Значення для суспільства елітарної культури:

- покликана бути орієнтиром, еталоном, який задає вектори духовного розвитку суспільства;
- є скарбницею та ціннісним орієнтиром кращих досягнень людської думки, зразків видатної творчості;

☉ завдяки культивованим ідеям, зміслам, стилям морально і естетично виховує, просвіщає і перетворює особистість, долучає людину до прекрасного, формує багатогранну картину його світу.

Сучасне суспільство за допомогою освіти повинно розвивати масову, немасову, елітарну культури як складові буття людини.

Список використаних джерел

1. Массовая культура и общество. Признаки, отличия от элитарной народной культуры. Режим доступа: <http://anews.com/novosti...massovaja...i...priznaki-otlichija...>
2. Солонин Ю. Н., Каган М. С. Культурология: Учебник. Москва: Высшее образование, 2007. 566 с.
3. Социологический энциклопедический словарь / ред-координатор Г.В.Осипов. Москва: Издательская группа ИНФРА М_НОРМА, 1998. 488 с.

Атаманиук Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСВІТА ЯК ЧИННИК КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Процес соціокультурної трансформації є фундаментальною проблемою для українського суспільства. Трансформаційні процеси відразу виявили ослаблення соціального контролю і державного регулювання суспільного життя, що призвело до деструктивних моментів функціонування соціальних інститутів. Так, у більшості держав пострадянського простору відбулося зниження обсягів виробництва, промислового і аграрного потенціалу, руйнування історично встановлених зв'язків, бюрократизація, зростання соціальної нерівності, люмпенізація значної частини населення, соціальне міфотворчість, ідеологічна невизначеність. Одним з факторів трансформаційних процесів українського суспільства є неефективність державного управління соціально-економічними процесами. Цим викликано в суспільній свідомості негативне ставлення до переходу до нових економічних відносин і ностальгічні почуття про минуле соціально-економічне устрої. Крім того, причинами розбалансованості економічного і соціального устрою є непослідовність в проведенні економічних реформ, відсутність адаптованої моделі трансформації суспільства, надмірно швидке «відкриття» економічних горизонтів, що спричинило до утиску інтересів вітчизняного товаровиробника, nereагування на дедалі зростаючу небезпеку таких масштабно-соціальних процесів, як безробіття, бідність, злочинність, корупція, значною мірою послабили соціальну захищеність населення [1, с. 230].

Ці явища призвели до того, що в багатьох галузях життя суспільства, що трансформується – сімейної, громадянської, в сфері праці, освіти та ін. – особистість відчуває втрату колишньої потужності, стабільності, фундаментальності порядку життя. Лавина критики колишнього радянського ладу життя, що обрушилася на українське суспільство, дискредитувала в свідомості обивателя ідею шанобливого ставлення до держави і іншим формам соціальної організації. Цим викликано характерне на сучасному етапі для українського соціуму явище аномії (буквально «разрегульованість»), що призводить до «зростання ступеня невідповідності соціальної практики очікуванням особистості, яку відлякує невизначеність і зростаюча розбіжність основоположних ідеалів і норм в суспільстві» [4, с. 8]. До початку трансформаційних змін загальноприйняті норми управляли поведінкою особистості, і вона знала, чого можна очікувати від інших і що очікують від неї. В період соціокультурних трансформацій українського суспільства, змінюється життєвий досвід людей, він перестає відповідати звичним моделям. Свідомість пересічного обивателя не встигає за радикальними трансформаційними змінами, вона дезорієнтована. Суспільна

свідомість для кардинальних економічних змін в Україні була не готова, тому що ці реформи є трансформацією неорганічного типу. Трансформаційні процеси зараз представляють собою спосіб «наздоганяючого» розвитку [5, с. 22-30]. Різні сфери суспільства і його інститути, які охоплюються сучасними трансформаційними процесами, змінюються з різною швидкістю, оскільки вони брали ці трансформації по-різному і по-різному втілювали їх в життя. Соціальні теорії і програми перетворень змінюють один одного, так і не досягнувши практичної реалізації і бажаного результату. Внаслідок цього сучасне постмодерністське суспільство характеризується різноманітністю протиріч, конфронтацією соціальних устремлінь, зростаючої інституалізації спонтанних, імпровізованих людських дій, масовим залученням людей в процеси радикальних реформ [2, с. 32].

У перехідний період особистість не завжди здатна однозначно знайти своє місце. Тому людина надзвичайно гостро піддається екзистенційним інтенціям: відчуває швидкоплинність буття, відчувають себе в епіцентрі історичних подій, сумнівається в традиційних оцінках, гостро усвідомлює проблемність свого існування і нестійкість системи світоглядних орієнтирів. Нові цінності, завдання, які постають перед людьми не завжди можуть бути оцінені в умовах сучасної трансформації. Традиційні основи освіти та свободи перестали бути адекватними в сучасний період [3, с. 13]. Спрямованість і тенденції розвитку сучасної західної освіти представлені в роботах, що розглядають підхід до утворення з точки зору сучасних глобальних проблем (Д.Боткін, М.Маліца, Д.Медоуз, Л.Перельман). П.Гордон, С.Кравер, Х.Озмон, Д.Уайт, Д.Лангфорд, Д.Солтіс, І.Шеффлер розглядають систему освіти і виховання в сучасних умовах глобалізації та інформатизації. У сучасній філософській літературі проблеми реформування і вдосконалення освітнього процесу знайшли широке відображення в роботах В.Андрущенко, В.Біблера, А.Бойко, С.Гессена, В.Лутая, В.Давидова, В. Кременя, М.Євтуха, Є.Ільєнкова, Є.Борінштейна, М.Михальченко та ін.

Для успішного вирішення глобальних проблем, безболісної світової інтеграції та мирного вирішення конфліктів необхідним є вихованням в душі націєорієнтованих цінностей та з урахуванням ідеалів свободи. Культурне відродження української незалежної держави, необхідність вирішення складних соціальних, економічних і духовно-моральних проблем спонукають по-новому розглядати теоретико-методологічну основу існуючого освітнього процесу, його здатність в умовах системної трансформації забезпечити збереження і нарощування духовно-культурного потенціалу суспільства. В основі сучасних перетворень необхідні зміни, перш за все в сфері освіти, основним принципом яких є підготовка фахівця, здатного вдосконалювати свої професійні якості, відтворювати і розширювати свій життєвий досвід, духовно-особистісну культуру, загальнолюдські цінності. Оскільки освіта передбачає підвищення рівня культури особистості, її моральне збагачення, то через освітній процес кожне молоде покоління переходить на більш високий рівень усвідомлення та розуміння трансформаційних перетворень.

Проблема освіти як чинника розвитку особистості є ключовою для осмислення сучасної освітньої парадигми, з'ясування її соціокультурного смислу. Дуже важливо для вироблення методологічних підходів до дослідження освіти провести аналіз свободи особистості, розкрити обумовленість сучасного ідеалу освіченості основними соціокультурними цінностями, виявити закономірності розвитку особистості, розкрити вплив глобальних процесів у світі на ступінь усвідомленості свободи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва Т. О. Від феномена людини до феномена людства / Т.О.Андрєєва. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – 237с.
2. Возняк С. М. Духовні цінності українського народу / С. М. Возняк. – Київ; Івано-Франківськ : Плай, 1999. – 293 с.
3. Дратвер Б. Основи підприємницької діяльності: навч. посібник / Борис Дратвер. – Кіровоград : Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. К. Винниченка, 2003. – 186 с.
4. Кавалеров А. А. Цінність у соціокультурній трансформації: монографія. – / А. А.Кавалеров. – Одеса : Астропринт, 2001. – 224 с.

5. Климончук В.Й. Взаємозалежність політичних свобод та глобалізаційних змін як проблема трансформації людської свободи // Політологічні записки. – 2014. - № 2(10). – С. 22-30

Podlozna I.B. - the student at the Chair of Psychology Odesa National K. D. Ushinsky Pedagogical University

Sklovsky I.Z. – Doctor of Philosophy, Associate Professor at the Department of Philosophy, Sociology and Management of Socio-Cultural Activity South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

ANTON MAKARENKO IS THE FOLLOWER OF THE HUMANISTIC CONCEPTION OF FEUDIST

The national idea, as a search for a modern type of spiritual interpretation of the struggle for measuring its "own archetype" of Ukraine, is correlated with A.Makarenko, with the preservation of historical optimism, in order to overcome the primitive view of the bearers of small-towns on democratization and patriotism. **Key words:** laughter culture, Ukrainian spirit, traditions of patriotism and humanism, hermeneutics, passionaries', moral standards, prowess and virtues.

The post-classical metaphysics of the study of Ukrainian experience by the educators of the information age (V.Vernadsky, A.Makarenko,) reconstructs the spirit of the history of political thought - may embrace metaphysics, political science logistics of the nation or futurology, reviving the archetypes of the romantic and enlightenment procession. It should be the legacy of spiritual leaders reveal in terms of futurology, which determines the procedural logic educational space as "wonderful" context of the philosophy of history, which in this case is the best way of understanding "substantial" - transcendent depth of penetration Ukrainian reformer professional culture, A.Makarenko, a representative of the spiritual elite in the nature and structure of training patriotic people, the intellectual depth of our dreams kozakofilsko-kordotsentrychny staff - the foundation of national existence, encompassing spirit the dynamics of life [1].

The work of an outstanding teacher highlights the professional and socio-cultural component of his own philosophy of history, as well as the influence in the historical process of the image of Don Quixote of Zaporozhii on the knight execution of A.Makarenko of his particular role as the organizer of latent resistance to imperial invasion.

In their barracks, socialism tried to overthrow humanism, and the denial of human freedom, shaded by revolutionary phraseology. The phenomenon of some vulgar manifestations of mass violence is supposedly a form of secular missions. Although the spirit of the Kozakophilic necessity gradually forces the "little" person into an instrument not to be bureaucracy and despotism, but the productive forces and European humanities in favor of the European path of Ukraine.

European laughter culture was examined by S. Freud as a psychoanalyst proposed the character of "good knight" Don Quixote de la Mancha as a valiant knight isn't a comic hero but humorous fun arises from an inhibition of some affective excitation [3].

Originally Don Quixote de la Mancha purely comic figure, a big child infatuated by chivalric fantasy books author (Migel de Cervantes) at the beginning didn't want to say anything but after this the author awarded his person by profound wisdom and noble intentions and made it as a symbolic embodiment of idealism who believes strongly in the implementation of his goals and literally keeps his promises and then this person ceases to produce a comic impression [].

Carl Jung also continued Freudian cognition of humanism and the symbolism of good and evil in his key scientific works showing humanistic orientation of European archetypal nobility. Reader hasn't got any opportunity to get Archimedean fulcrum outside of his world relying on which he can "remove from loops" his time-limited consciousness and detect hidden characters in scientific and literary work [4].

Passionarity of dialogue of Ukrainian patriots as a result of humiliation of the national spirit of freedom is displayed in Cartesian sense (Rene Descartes), the traditional of the variety of forms of Ukrainian resistance when increases the range of dissatisfaction of the level of assimilation and bureaucratization. As higher the level of alternative sociocultural activity, the higher protrudes civil ability to Ukrainian union of sets even of different as their fight after the sobornist of their own state objectively pushes for the dialogue since it is in communicative processes the culture of education of young patriots enriches with civil meaning partially attracts those or other axiomatic principles of their partners in philosophical comprehension of human being [2].

References

1. Arsyonova V, Sklovsky I. Personality as a phenomenon of civilized adoption of European values. Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograf. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o o, 2019. P.126-140.
2. Борінштейн Є.Р. Соціокультурна толерантність у сучасному українському суспільстві. Глобальні проблеми сучасності у контексті історико-філософського знання. Одеса: ДЗ «ПНПУ імені К.Д.Ушинського», 2016. С.13-27.
3. Freud S. The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIX (1923-1925): The Ego and the Id and Other Works, 1-308. London: The Hogarth Press and the Institute of Psychoanalysis, 1961.308p.
4. Юнг К. Духовные проблемы современного человека. Сознание и бессознательное. Спб.: Университетская книга, 1997. С.474 – 499.

Ботіка Олена – студентка 4 курсу соціально-гуманітарного факультету історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОРГАНІЗАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ

Як і будь-яка культура, організаційна культура є творінням «рук людини», тобто вона формується, навіть без будь-яких дій зі сторони, під впливом міжособистісних відносин, в даному випадку відносин, пов'язаних з виробництвом продукції або послуг для отримання прибутку.

Актуальність дослідження полягає в тому, що організаційна культура – це явище, яке залишається актуальним і потребує значного дослідження та аналізу. Культура відрізняє одну організацію від іншої, створює атмосферу ідентичності для членів організації, породжує прихильність організаційних цілей, зміцнює соціальну стабільність і служить механізмом контролю, який направляє і формує ставлення і поведінку співробітників.

За однією з версій, термін «організаційна культура» був введений в 1920-ті роки видатним радянським вченим, завідувачем Центральним інститутом праці при ВЦСПС А. Гастевим, який стверджував, що «культура людської діяльності є передумовою культури праці» [1, с. 145]. Теоретичне і концептуальне осмислення концепції організаційної культури тривало з кінця 30-х років в роботах К. Барнарда і Г. Саймона, багато в чому передбачили основні риси концепції «організаційного духу».

Перше емпіричне дослідження організаційної культури було проведено в 1950-х роках американським вченим М. Далтоном на деяких середніх і великих підприємствах США і Канади. Він досліджував природне виникнення культур і субкультур, заснованих на різних потребах працівників, і узагальнив результати своїх досліджень у своїй книзі «Людина, яка управляє».

Серед сучасних авторів найбільш відомі А. Пригожин і В. Співак, який першим видав власну книгу про організаційну культуру [2], де він спробував застосувати частину теорії Шейна. А. Максименко детально вивчив психологічні моделі поведінки, які застосовуються до організаційної культури [3, с. 98]. Слід відзначити роботу Т. Соломанідіна, яка запропонувала свій метод оцінки культури організації [5].

В результаті численних досліджень, проведених понад півстоліття, в області організаційної культури склалися три основні підходи: символічний, когнітивний і системний

Ряд авторів (А. Смолкін, Н. Самукіна і ін.) вводять поділ понять «організаційна культура» і «культура організації» [4]. Організаційна культура в цілому розуміється як «сукупність спільних цінностей і норм поведінки, визнаних співробітниками конкретної компанії» [4, с. 34]. Відповідно, культура власне організації - це «сукупність цінностей і норм організаційної поведінки, прийнятих в конкретній компанії» [4, с. 35].

На думку багатьох вчених основними елементами організаційної культури є:

- припущення, які члени організації дотримуються в своїй поведінці і діях. Вони часто пов'язані з баченням навколишнього середовища і змінних, які нею керують.
- цінності – люди повинні знати про те, яка модель поведінки є припустимою.
- символіка, за допомогою якої цінності доводяться до відома членів організації.

Вивчення досвіду японських і американських організацій дозволяє виявити такі основні риси розвинутої організаційної культури, які формують їх «бізнес-кредо», тобто сукупність основних цілей.

Вони включають в себе:

- місію організації (загальна філософія і політика);
- основні цілі організації;
- кодекс поведінки.

Основні функції культури організації є:

1) Створення цінностей. Метою цієї функції є формування у людей поглядів і установок правильного розуміння цінностей, пропонує організаційної середовищем, яка оточує індивіда.

2) Номінативно-регулююча. Завдяки своїй інтегративній спрямованості ця функція призводить до ідентифікації співробітників з організацією, встановлює норми регулювання поведінки співробітників і робить їх поведінку передбачуваною і контрольованою.

3) Когнітивна. Ця функція дозволяє працівнику усвідомити в рамках організаційної культури такі особисті мотиви, як схильність до пізнання, бажання краще пізнати свій світ і свою мету в ньому, визначити своє місце і статус у команді людей.

4) Комунікативна. Через засвоєні цінності, норми ділової поведінки та комунікативної етики створюються і використовуються ефективні комунікаційні потоки, що забезпечують взаєморозуміння, взаємодію і послідовність в аналізі та оцінці будь-якого виду інформації або діяльності.

5) Мотивуюча. Належність працівника до сильної організаційної культури сама по собі є потужним стимулом для зростання продуктивності праці і бажання діяти в інтересах і на благо організації.

6) Функція ідентифікації. Вона дозволяє розрізняти "нас" (підприємство) і "їх" (зовнішнє середовище). Вона забезпечує лояльність співробітників до компанії, їх лояльність і відданість компанії.

ТИПИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ КУЛЬТУР.

Менеджери або керівники організації сприймаються як опікуни і навіть як батьки. В організації культивуються взаємозалежність і взаємність. Організація цінує згуртованість і позитивний психологічний клімат. Успіх визначається як хороше ставлення до клієнтів і турбота про людей.

Основні положення включають в себе наступні:

- з зовнішнім середовищем найкраще справлятися, організовуючи командну роботу і піклуючись про розвиток співробітників;
- клієнт - це партнер;
- основне завдання менеджерів це делегування повноважень співробітників і створення умов для їх участі в бізнесі, створення можливостей для демонстрації своєї відданості бізнесу і організації.

Критичні моменти включають в себе наступні:

- Управління конкурентоспроможністю;
- стимулювання активності співробітників;
- управління обслуговуванням клієнтів.

Бюрократичний тип культури найбільш характерний для великих компаній, що працюють на досить стабільному ринку і займають на ньому міцні позиції. Його відмінною рисою є те, що права і обов'язки всіх співробітників чітко визначені і описані. Люди є частинами одного великого механізму. При відборі співробітників ми враховуємо не тільки їх професійні здібності, скільки ймовірність того, наскільки добре вони впишуться в конкретні робочі обов'язки. Така структура гарантує поступове кар'єрне зростання, однак реалізація амбіцій співробітників буде неможлива, а надмірна ініціативність буде недоречна.

Менеджеру персоналу в такій компанії буде легко реалізувати будь-яку програму. Головне, щоб програма була затверджена керівництвом, узгоджена з усіма зацікавленими сторонами і відповідала принципам організаційної доцільності.

Основною проблемою такого типу корпоративної культури є відсутність легкості і гнучкості, все, що кидає виклик регулюванню і є найбільш цінним для розвитку компанії - ініціативність, вміння і готовність йти на ризик.

Висновки. Національна культура і субкультура є одними з вагомих факторів, що завжди впливають на поведінку співробітників, характер організаційної культури в компанії. Гірт Хофстеде розробив один з найпопулярніших підходів при вивченні впливу національних особливостей на формування корпоративної культури.

Складовими критеріями впливу національної культури на організаційну є:

- 1) дистанція влади;
- 2) індивідуалізм / колективізм;
- 3) «бажання уникнути невизначеності»;
- 4) мужність / жіночність;
- 5) довгострокова або короткострокова орієнтація поведінки члена суспільства

Варто додати, що регулювання відносин у сфері корпоративного управління в Україні здійснюється тільки на основі законодавчих актів, а не за спеціальним кодексом поведінки в організаціях. Основні напрямки вдосконалення правової бази корпоративного управління в акціонерних товариствах були визначені Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку корпоративного управління в акціонерних товариствах» від 21 березня 2002 року № 280/2002.

Список використаних джерел

1. Гастев А.К. Как надо работать. Практическое введение в науку организации труда. – М.: Экономика, 1972. – С. 279
2. Гестеланд Ричард Р. Кросс-культурное поведение в бизнесе / Пер. с англ. - Днепрпетровск: Баланс-Клуб, 2003. - 288 с.
3. Максименко А.А. Организационная культура: системно-психологические описания: Учеб. пособие. – Кострома: КГУ им. Н.А.Некрасова, 2003. – 168 с.
4. Смолкин А.М. Менеджмент: основы организации. - М.: ИНФРА-М, 2002.- С.64.
5. Соломанидина Т.О. Организационная культура компании. – М.: ООО «Журнал «Управление персоналом»», 2003.
6. Указ Президента «Про заходи щодо розвитку корпоративного управління в акціонерних товариствах» від 21 березня 2002 р. № 280/2002.

Грішина Б.В., студентка 4-го курсу спеціальності «Початкова освіта», факультет початкового навчання ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний заклад імені К. Д. Ушинського»

Петінова О.Б., доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПОТРЕБУЄ КАРДИНАЛЬНИХ ЗМІН (на матеріалах соціологічного дослідження)

Класична шкільна освіта не відповідає сучасним запитам з боку особистості та суспільства, а також і потребам економіки. Саме тому й виникла необхідність здійснення кардинальних змін для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної – до вищої. Розвинуті країни Європи, США, Канада, Японія вже пройшли шлях реформування освіти і тепер успішно впроваджують концепції індивідуальних освітніх програм, замість традиційних класичних уроків – усесторонній аналіз та дослідження тем, набуття навичок критичного мислення.

Україна вже стала на цей шлях, та впроваджує нові зміни – реформа, яка орієнтована на те, щоб випустити зі школи всебічно розвинену, здатну до критичного мислення цілісну особистість, патріота з активною позицією та інноватора, здатного змінювати навколишній світ і вчитися впродовж життя.

Чи готові українські вчителі на особистому та фаховому рівні до якісного реформування сучасної освіти? Відповідь на це питання можливо отримати за допомогою соціального опитування та аналізу останніх досліджень.

Євген Пенцак - професор фінансів. За його словами, з 18-го століття почалися нові прориви економічного мислення, коли люди зрозуміли, що те, що написано в книжках, не є аксіомою. Сучасна епоха характеризується високою турбулентністю. Якщо раніше можна було спокійно планувати діяльність на 5-20 років вперед, то зараз ми не знаємо, що буде через рік чи навіть місяць. Нині суспільство входить в четверту індустріальну революцію, коли між фізичною, цифровою та біологічною сферами зникають відмінності, а наше тіло починає зростатися з цифровим світом [1].

Кевін Келлі – американський журналіст, письменник та активіст з охорони природи. Він стверджує, що світ – це низка переплетених інформаційних систем. У своїй захопливій книзі «Невідворотне. 12 технологій, що формують наше майбутнє» Кевін Келлі малює оптимістичний прогноз на майбутнє, показуючи, як прийдешні зміни в нашому житті - від віртуальної реальності прямо вдома і економіки «on demand» (за запитом) і штучного інтелекту, вбудованого в більшість вироблених речей – виступають результатом кількох довгострокових і прискорюючих трендів. Келлі описує як вони доповнюють одне одного і перетинаються. Ці значні сили змінять те, як ми працюємо, вчимося, купуємо і спілкуємося одне з одним [2].

Мічіо Кайку – американський науковець японського походження у галузі теоретичної фізики та екології. Обіймає посаду професора теоретичної фізики у міському коледжі та університеті міста Нью-Йорк. У своїй праці «Фізика майбутнього» Мічіо Кайку досліджує, як три великі наукові революції – квантова механіка, біогенетика і штучний інтелект, – що кардинально змінили світ в останні сто років, змінять наше життя в XXI сторіччі. Спираючись на дослідження, які вже сьогодні проводять в наукових лабораторіях в усьому світі, Кайку передбачає майбутнє, у якому ми вже не будемо пасивними спостерігачами танцю Природи, а натомість перетворимося на активних хореографів матерії, життя й інтелекту [3].

Олена Пометун – член-кореспондент НАПН України, доктор пед. наук, професорка. Творча директорка неурядової організації «Вчителі за демократію та партнерство», наукова керівниця та консультантка українських і міжнародних освітніх проектів. У своїй праці «

Путівник з розвитку критичного мислення учнів початкової школи» Олена детально описує, що потрібно знати для навчання критичного мислення та які методи використовувати в початковій школі [4].

Сергій Бабак – український політик, юрист, економіст, психолог. Доктор технічних наук, кандидат економічних наук, співзасновник Ukrainian Heritage Foundation, куратор освітнього напрямку Українського інституту майбутнього. Голова комітету з питань освіти, науки та інновацій. Сергій досліджує всі ланки освіти, планові зміни в структурах та задачі щодо реформи оновлення змісту освіти: підвищення соціального статусу педагогів, оновлення освітнього середовища, робота над оптимізацією мережі [5].

"Кожен із нас – геній, але якщо оцінювати рибу за її вмінням лазити по деревах, вона все життя проживе, впевнена в тому, що вона – невдаха" (Альберт Ейнштейн).

В 1-й клас нової української школи пішли у 2018 році більше 440 000 дітей, у 2030 році ці учні закінчать її. Але яким буде наше суспільство у 2030? Ніхто не знає... Та вже зараз можна помітити технологічні тренди, які багато в чому визначають наше майбутнє. Світ неспинно та динамічно змінюється, а школа продовжує вчити приблизно так само, як і 150-200 років тому. Не будемо сягати в стародавні часи та шукати витoki шкільної системи. Але поринемо лише на 150-200 років у минуле, до перших кроків промислової революції. Чи змінилося призначення школи за ці роки? Які ключові моменти визначимо? Початок індустріальної революції близько двохсот років назад характеризується винаходом і використанням виробничих машин і поступовою заміною ручної праці, яке згодом дасть рух широкому використанню машинної техніки. Перехід від мануфактури до великої машинної індустрії докорінно змінює не тільки технічну базу виробництва країн, а і сферу суспільних відносин. Промисловість стає головною галуззю виробництва. Внаслідок перевороту промисловість повністю відділяється від землеробства. Зростання машинної індустрії збільшує чисельність промислових робітників.

Наука і технологія починають завойовувати роль провідного фактора економічного зростання. Все більше і більше країн стають копіювати нові технології і прагнуть використати накопичені знання. Це започатковує формування специфічного науково-технологічного простору [1]. Саме тоді з'явилася школа у тому вигляді в якому ми з вами зараз розуміємо. Які основні задачі вона вирішувала? Так, вона з'явилася приблизно років 200 назад під час першої промислової революції! Задача була швидко та стандартизовано навчити велику кількість людей для того, щоб вони задовольняли потреби першої промислової революції та масового виробництва [5]. Прогрес виробництва збагачував науку досвідом, а наука, в свою чергу, працювала над удосконаленням техніки, технології та організації виробництва [1].

Індустріальний характер суспільства вимагає прискореного розвитку науки та освіти у зв'язку з стрімким впровадженням технологій. Ким є вчитель в такій системі? Вчитель – це ретранслятор знань, фактів, інформації. Ми часто обманюємо себе, що лише сучасні діти мають кліпове мислення, насправді воно є й у вчителів. Гортаючи новинну стрічку соцмереж, ми не читаємо усі ці новини, а лише вибірково зупиняємось на фактах, що нас зачепили. Той самий процес відбувається і в дитини на уроці. Покоління digital native – це діти, які вже самі створюють контент для різних каналів. Вони очікують від сучасної освіти більшої самостійності, незалежності і меншої кількості авторитетів.

Основними елементами четвертої промислової революції стають суцільні інновації, які повністю змінюють спосіб життя людей, а також впливатимуть на свідомість (тобто поступово змінюватимуть саму природу людини). Це буде новий режим, де наші ж творіння зроблять нас кращими людьми і ми вже не зможемо жити без того, що створили [2]. Також гуманне ставлення до дитини має лежати в основі діяльності вчителя, оскільки це не можна замінити жодними технологіями чи освітніми трендами. Це те, що має бути в центрі спілкування не лише між вчителем та учнями, а й у стосунках із батьками, колегами. Вчитель має робити виклики учням, мотивувати їх здобувати більшого, надихати створювати.

Саме Нова школа пропонує за основу ще на перших циклах здобуття освіти закладати в свідомість через навчання ключові компетентності для комфортного життя як зараз, так і в майбутньому. Ось ці компетентності:

1. Вільне володіння державною мовою
2. Здатність спілкування іноземними мовами
3. Математична
4. Природничих науках техніки і технологіях
5. Інноваційність
6. Екологічна
7. Інформаційно-комунікативна
8. Навчання впродовж життя
9. Соціальні і громадянські компетентності
10. Культурна
11. Підприємливість та фінансова грамотність

Вчителі ставлять перед собою нове завдання: сформувати у школяра вміння вчитися. Це вміння формується шляхом компетентнісно-орієнтованого підходу до навчання. Сучасна українська школа має сприяти розвитку демократичної культури, формуванню необхідних для проживання у європейському співтоваристві політико-правових і соціально-економічних знань. Суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань. Виконання цих завдань потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. Саме ці пріоритети лежать в основі реформування сучасної школи, головне завдання якої — підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому і професійних ситуаціях.

Важливим нині є не тільки об'єм знань, а й уміння ними оперувати, бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя. На сучасному уроці потрібно раціонально організовувати навчально-пізнавальну діяльність учнів. Прогресивна освітня спільнота сьогодні ставить перед собою нове завдання - сформувати у школяра вміння вчитися.

Та чи готові вчителі до цих змін? Відповідь на це питання ми отримали за допомогою соціологічного опитування. Висунувши ряд гіпотез, які підтвердилися, ми отримали наступні результати.

Більша частина респондентів вважає, що класична система освіти застаріла та потребує термінових змін. Також вважають, що класно урочна система вже не сприяє розвитку індивідуальних та творчих здібностей учнів. Лише мала частина все ж поважають та притримуються старих методів у навчанні. Беручи до уваги цю інформацію, можемо сказати, що сучасні вчителі розуміють чому саме освітній процес потребує змін.

Завдяки опитуванню ми дізналися, що у більшості шкіл, де працюють респонденти, створені гарні умови для реалізації творчого потенціалу вчителів, але адміністрації потрібно більше працювати над психологічним кліматом, який сприяє продуктивній діяльності працівників.

Також підтвердилося те, що більшість вчителів мають високий рівень обізнаності щодо віртуальної реальності та інтерактивного співіснування в сучасному освітньому середовищі.

Респонденти розуміють та приймають той факт, що реформування освіти через компетентнісний підхід – гарантія правильного шляху у майбутнє.

Підводячи висновки, розуміємо, що сучасні вчителі готові до нових змін в освітньому процесі. Також бачимо, що мета реформування: перетворити українську освіту на інноваційне середовище, в якому учні й студенти набувають ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Науковці відповідно будуть мати можливості та ресурси для проведення досліджень, що безпосередньо

впливатимуть на соціально-економічний та інноваційний розвиток всієї держави. Аби освіта в Україні була не просто на високому рівні, а й стала цікавою для школярів, необхідно, шукати цікаві варіанти, вивчати ефективні напрацювання та враховувати міжнародний досвід.

Список використаних джерел

1. Євген Пенцак. Четверта індустріальна революція і освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://open.kmbs.ua/chetverta-industrialna-revolyuciya-i-osvita/>
2. Кевін Келлі. Невідворотне. 12 технологій, що формують наше майбутнє. – Київ: видавництво «Наш формат». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://forhistory.xyz/industrialna-revolyutsiya/?utm_campaign=shareaholic&utm_medium=facebook&utm_source=socialnetwork
3. Мічіо Кайку. Фізика майбутнього. – Львів: «Літопис».
4. Олена Пометун. Путівник з розвитку критичного мислення учнів початкової школи. – Київ, 2018.
5. Сергій Бабак. Відеолекція iForum-2019 «Чому не вчить сучасна школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=hoAnyEUKmLE&t=69s>
<https://2019.iforum.ua/speakers/babak/>

Добролюбська Юлія Андріївна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та методології науки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ОСВІТНІ АСПЕКТИ КРИЗИ ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ

Корінні зміни в сфері ідеології та суспільного ладу, пошук нової української ідентичності, нових ідейних засад розвитку державності не закінчені до сьогодні і природним чином позначаються на розвитку історичної науки. Не в меншій мірі позначаються вони на системі історичної освіти – як середньої, так й вищої. Єдине уявлення про історію, єдина картина історичного процесу, навіть загальні уявлення про зміст самої історичної науки тепер відсутні [1, с. 91-108].

Деякі з цих проблем були неминучі при входженні вітчизняної науки в світовий науковий процес. Для західної науки такі проблеми є постійним супутником протягом вже багатьох десятиліть, вона звиклася з ними. Але при українській специфіці подібні вічні проблеми особливо загострюються – і їх супроводжують інші, власне українські. Останні пов'язані з загостреною недовірою суспільства до історичної науки, з одного боку, і живим інтересом до історії, з іншого. Однією з таких характерних специфічних рис є, наприклад, обвальне зростання публікацій в стилі так званої «фольк-історії», всілякі «нові хронології», «таємниці забутих цивілізацій», пошуки «богів з космосу».

На Заході подібного роду «дослідження» давно зайняли свою нішу, нескінченно далеку від академічних сфер [1, с. 96]. У нас же на хвилі ідейного розброду 90-х вони іноді проривалися навіть до освітніх програм. Нерідко подібним побудовам надається «патріотичний» або «національний» характер, що особливо турбує, оскільки ганьбить самі поняття патріотичного і національного. Іншою специфічною рисою є сам по собі суспільний інтерес до історії і прагнення актуалізувати її, шукати в ній зразки, «героїв» і «лиходіїв». Цей інтерес набагато вище, ніж на Заході, і сам по собі, звичайно, аж ніяк не поганий, бо свідчить про збереження живого зв'язку часів. Але, з іншого боку, він являє живильний ґрунт для різного роду піарівських кампаній на нібито історичні теми, поляризує суспільство,

політизує наукові суперечки. Політизація, на жаль, стає неминучим супутником історичної науки в сучасній державі.

Однак в наших умовах провокується штучний розкол суспільства по міфологізованим, контр-продуктивним приводам. Може доходити до відвертого «громадського» цькування авторів, наприклад, неугодного навчального посібника. В цілому подібні безперспективні «дискусії» ні до чого в реальності не призводять та покликані відволікати від насущних соціальних проблем. Однак, як вже було сказано, поряд з проблемами специфічно українськими є й глобальні, невирішені історичною наукою в цілому. В нашому суспільстві вони сприймаються особливо загострено як частина загальної кризи вітчизняної історичної науки. Тому природним і постійним є хворобливий пошук їх вирішення. Однак здається, що «вічність» та міжнародний характер деяких очевидних «чорних дірок» в історичному пізнанні аж ніяк не вибачають самі по собі їх існування. Неминуче – не завжди нормальне, тим більше не завжди корисне.

Перша і найбільш фундаментальна проблема, з якою зіткнулася оновлена українська історична наука, – відсутність єдиної історичної парадигми, єдиної інтерпретації історичного процесу як цілого. Крах офіційної марксистсько-ленінської ідеології на початку 1990-х логічно викликав реакцію відторгнення по відношенню до формаційної схеми історичного процесу. Спроби врятувати її (наприклад, відмовившись від традиційної «п'ятичленки» на користь інших комбінацій формацій) тоді особливого успіху не мали. Стрімко пронеслася та минула мода на цивілізаційний підхід. На ґрунті відходу від глобальних історичних схем розцвіла «історія факту» з її увагою до приватних аспектів великих процесів. Створено чимало яскравих робіт, присвячених політичній історії, історичним персоналіям, історії повсякденності, – як правило, поза загальних пояснень історичного процесу як такого. Відхід від загальноісторичних побудов, піднесення уваги до проблем особистості в історії, сприяли розвитку таких напрямків, як історична психологія та персональна історія.

Академічні дискусії з приводу пояснення історії відгукнулися майже катастрофічною ситуацією в навчальній літературі та викладацькій практиці [3, с. 129-133]. Все різноманіття (краще сказати – різноголосся) підходів до викладання історії можна з більшими чи меншими підставами розбити на чотири варіанти. При першому в основі викладу опиняється, часто за інерцією (з огляду на перевидання або цитування радянських ще підручників) формаційний підхід. При цьому автори зазвичай використовують «сталінську п'ятичленку» (первісність – рабовласництво – феодалізм – капіталізм – соціалізм) з характерною помилкою – соціалізм в «п'ятичленці» був не самостійною формацією, а початковою фазою забутого нині комунізму. Цікаво і показово, що використання цієї глибоко ідеологічної схеми може вільно поєднуватися з критичним ставленням до соціалізму і марксизму. Дуже рідко, – як правило, в роботах значних самостійно мислячих вчених, – можна зустріти роздуми з приводу самої природи формацій, відхилення від застарілого їх розуміння. Такі нові варіанти формаційного підходу, як запропонована ще в кінці 1980-х «трюхчленка» (первісність – феодалізм – капіталізм) залишаються в основному невідомі навіть викладачам та студентам-історикам.

Трохи частіше використовуються ускладнені схеми формацій, висхідні ще до XIX ст. Нарешті, до кінця 1990-х значне поширення отримав близький до марксистської схеми еволюційний підхід, який зосереджує увагу на розвитку економіки. Ця схема історичного розвитку («дикість» – «варварство» – аграрна цивілізація – індустріальна цивілізація – постіндустріальна / інформаційна цивілізація) близька до звичної і в той же час майже позбавлена явних ідеологічних відтінків. Однак обрання цієї суто економічної періодизації в якості єдиної та основної не може не викликати заперечень.

Другий підхід можна визначити як «фактографічний». Підручники та навчальні посібники такого роду зазвичай перенасичені фактичною інформацією, хоча дуже часто наділені літературними достоїнствами. По суті, вони можуть розглядатися в ряду узагальнюючих робіт по окремим періодам історії. Однак цілісні пояснення історичного процесу в них не пропонуються. У кращому випадку, зазвичай у посібниках для гуманітаріїв, надається нейтральний огляд точок зору на історичний процес. Такий підхід має також

очевидний мінус. Відмова від пояснення історичного процесу, підкреслення умовності таких пояснень природно ведуть до сумнівів в статусі історії як науки. Накопичення і виклад встановленого емпірично матеріалу для такого статусу недостатні. Потрібно інтерпретація, яка сама має визначити хоча б загальні тенденції історичного процесу [3, с. 139-140].

Третій підхід (без іронії) можна назвати «екзотичним». Це прагнення окремих вчених авторів і педагогів дати власну інтерпретацію історії, без оглядки на авторитети. Досить ліберальний підхід до рецензування і викладання гуманітарних наук створив для подібних самостійних особистостей широкі можливості. Він дозволив невимушено використовувати в сфері освіти власні історичні побудови – від нетривіальних трактувань окремих фактів і періодів до загальних схем історичного процесу. Особливо популярні у свій час були численні авторські версії цивілізаційного. Не завжди «екзотика» була негативним фактором. Саме завдяки такого роду роботам учні та студенти отримують можливість знайомитися з переднім краєм науки, долати інерцію класичного підручника. Однак в цілому численні авторські підходи, природно, підсилюють дисгармонію в історичній освіті. Тим більше, що багато з них дійсно парадоксальні та неприйнятні з точки зору основного потоку історичної думки. Очевидно, що викладання історії має вестися з більш-менш консенсусних для наукового світу позицій.

З цієї точки зору найбільш продуктивним здається четвертий підхід, все частіший в останнє десятиліття [2, с. 36-37]. Він являє собою використання «історичного синтезу», яке завойовує визнання і в академічному середовищі, інтерпретація історії на основі інструментарію різних методологічних напрямків. Проте, не можна не визнати, що на сьогоднішній день практичне застосування синтетичного підходу в викладацькій практиці досить обмежене. Часто справа зводиться до констатації умовності існуючих інтерпретацій всесвітньо-історичного процесу і необхідності їх синтезувати. Тим часом, синтез передбачає не стільки блага побажання, скільки практичне поєднання, скажімо, формаційного, цивілізаційного та еволюційного підходів в процесі історіописання. Саме цього поки і бракує.

Результатом роботи в галузі «історичного синтезу» буде створення «середньої позиції», здатної об'єднати найбільш продуктивні в епістемологічному плані досягнення різних парадигм. Все це потрібно для обґрунтування загальної методологічної стратегії або, як мінімум, досягнення елементарної узгодженості між різними, часто протічними пізнавальними конфігураціями, які складають єдине «поле» сучасної історії.

Список використаних джерел

1. Бойцов М. А. Выживет ли Клио при глобализации? // *Общественные науки и современность*. 2006. №1. С. 91-108.
2. Добролюбська Ю. А. Історична освіта та синтетичні тенденції філософії історії // *Перспективи : соціально-політичний журнал (філософія політологія, соціологія)*. 2014. № 3 (61). С. 33-38.
3. Фокин А. А. «И100рия»: вызовы и перспективы профессионального исторического сообщества // *Люди и тексты. Исторический альманах. Информационное пространство истории*. Москва : ИВИ РАН, 2014. С. 129-146.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

Дубасова Вікторія Олександрівна – магістрантка I курсу соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПЛОЩИНА СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Розуміння соціалізації досить різнопланове в різних дисциплінах гуманітарного циклу. Підкреслюючи значимість філософсько-психологічних складових, зазначимо, що у філософських концепціях, представлених у творчості Г. Гегеля, І. Канта, К. Маркса та багатьох інших класиків і сучасних українських філософів, а саме: В. Андрущенко, Є. Борінштейна, В.Ларцева, М. Михальченко та інших, розроблені положення про особистість як соціоісторичну і соціокультурну категорію, про соціалізацію як двосторонній процес взаємодії індивіда і суспільства, в якому обидві сторони є активними (діяльнісний підхід); про можливість щодо контрольованого впливу на процес становлення особистості, про розвиваючу спрямованість процесу соціалізації, про соціалізованість (соціальність) як результат соціалізації.

В контекстуальному полі психологічних концепцій Ж. Піаже, З.Фрейда, Е. Еріксона, К.Юнга та інших необхідно визначити важливість ранніх етапів розвитку особистості для її успішної соціалізації; велику роль суб'єктивного фактора в процесі соціалізації. В даному напрямку системи наукового знання працюють Г.Андрєєва, С. Белічева, І. Богданова, М.Євтух, І. Орленко, Б. Паригін та ще величезна кількість сучасних вчених.

Значний внесок у розробку теорії соціалізації був зроблений в рамках психолого-педагогічного напрямку, найбільш яскраво представленого творчістю Л. Виготського, І. Кона, А.Леонтєва, О. Макаренка, О. Мудрика, О. Петровського, О. Сухомлинського та інших.

Термін «соціалізація», вельми багатозначний в ряді соціогуманітарного знання. У системі соціальної психології, на наш погляд, доцільніше розуміти під соціалізацією «процес і результат засвоєння та активного відтворення індивідом соціального досвіду, здійснюваний в спілкуванні і діяльності» [1, с. 635]. Навмисно спрощуючи розуміння соціалізації представимо її як процес «засвоєння особистістю соціальних ролей і культурних норм протягом усього життя людини» [2, с. 17]. У той же час процес соціалізації передбачає собою сукупність всіх соціальних процесів, завдяки яким індивід засвоює певну систему норм і цінностей, які дозволяють йому функціонувати в якості члена суспільства [3, с. 56].

Але якщо особистості немає поза системою соціальних зв'язків, якщо вона спочатку соціально детермінована, то немає особливого сенсу підкреслювати входження особистості в систему соціокультурних зв'язків. Тому ідея розвитку особистості є однією з ключових ідей психології [4, с. 32]. Більш того, визнання особистості суб'єктом соціальної діяльності надає особливого значення ідеї розвитку особистості: дитина, розвиваючись, стає таким суб'єктом. Тобто, процес її розвитку буде неможливим поза соціокультурного розвитку особистості, а отже, і поза засвоєння особистістю системи соціокультурних взаємозв'язків і взаємодій. Тому за обсягом категорії «розвиток особистості» та «соціалізація» можуть збігатися навіть більшою мірою, ніж спочатку очікувалося, а акцент на активність особистості, як нам здається, значно чіткіше представленим саме в ідеї розвитку, а не в соціалізації.

Разом з тим, якщо розуміти процес розвитку особистості в її активній взаємодії з соціокультурним середовищем, то кожен з елементів цієї взаємодії має право на розгляд без побоювання, що переважна увага до однієї зі сторін взаємодії обов'язково повинна обернутися її абсолютизацією, недооцінкою іншого компонента. Науковий аналіз проблемного поля соціалізації ні в якій мірі не знімає проблеми розвитку особистості, а,

навпаки, передбачає, що особистість розуміється як стає активний соціальний суб'єкт. В цьому і полягає крен в соціально-психологічну сторону дослідження соціалізації.

Треба зрозуміти, що людина не просто засвоює соціальний досвід, а й перетворює його у власні цінності, засвоєння, орієнтації. Цей момент перетворення соціального досвіду фіксує не просто пасивне його прийняття, але передбачає активність індивіда в застосуванні такого перетвореного досвіду, тобто у відомій віддачі, коли результатом її є відтворення соціокультурного досвіду. Саме цим і пояснюється спадкоємність у розвитку не тільки людини, а й суспільства.

Особливістю соціально-психологічної площини соціалізації є засвоєння соціопсихологічного досвіду на основі соціокультурного досвіду, що важливо для розуміння трансформації менталітету людства в сучасних трансформаційних реаліях існування світу. За допомогою діяльності людини ми можемо зрозуміти соціопсихологічну трансформацію особистості у процесі її вторинної соціалізації. Активність позиції особистості припускається в цьому контексті тому, що вплив на систему соціопсихологічних взаємозв'язків та взаємовідносин вимагає прийняття певного рішення і, тому, включає в себе процеси перетворення персони, побудови певної стратегії діяльності.

Соціопсихологічна канва соціалізації знаходиться, на наш погляд, в прямій залежності від самосвідомості особистості. У найзагальнішому вигляді розуміння цієї проблеми, можна сказати, що процес соціалізації означає становлення в людині образу його «Я»: відділення «Я» від діяльності, інтерпретацію «Я», відповідність цієї інтерпретації з інтерпретаціями, які дають особистості інші люди [5, с. 9].

Як справедливо відмічає Г. М. Андреева, «в експериментальних дослідженнях, в тому числі лонгitudних, встановлено, що образ «Я» не виникає у людини відразу, а складається протягом його життя під впливом численних соціальних впливів» [6, с. 269]. Тому, з точки зору соціальної психології важливим є з'ясування специфіку включення людини в різні соціальні групи та критерії цього.

Саме розуміння вищезазначених проблем допоможе більш щільно окреслити соціально-психологічну площину соціалізації та її вплив на розвиток особистості в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Словарь практического психолога / сост. С. Ю. Головин. Минск: Харвест, 1998. 800 с.
2. Боринштейн Е. Р. Социокультурные основания политической социализации // Перспективи. Соціально-політичний журнал. Одеса, 2015. № 4(66). С. 16-22.
3. Бронфенбреннер У. Два мира детства. Дети в США и СССР. Москва: Прогресс, 1976. 167 с.
4. Эльконин Б. Д. Психология развития: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 144 с.
5. Кон И. С. Открытие «Я». Москва: Политиздат, 1978. 366 с.
6. Андреева Г. М. Социальная психология: Учебник для высших учебных заведений. Москва: Аспект Пресс, 2006. 363 с.

Коваль Тетяна – студентка 4 курсу соціально-гуманітарного факультету історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ГРА ЯК ВИД І ЗАСІБ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття гри є одним з цікавих видів людської діяльності, основною діяльністю дитини, способом розвитку, одним з методів виховання. Дитяча гра — це діяльність, яка направлена на орієнтування в предметній і соціальній дійсності. Діти в яких була змога мати дитинство – на самперед мали можливість розвитку ігрової діяльності. За словами вченого К.Д.Ушинського в грі реалізується потреба людської природи.

Поняття «гра» має вікову історію. Провівши аналіз змісту ігор дітей різних народів і століть, можна зробити висновок, що гра з'явилась після праці та на її основі, саме тому було зображена: війна, полювання тощо в дитячих іграх первісних людей. В грі діти могли оволодіти простими трудовими знаннями, повторюючи за дорослими.

Психолог Д. Ельконін був згоден з твердженням, що в історії розвитку людства праця випереджала гру. Він пояснював виникнення дитячої гри тим, що в період розвитку суспільства діти зарано почали брати участь у житті дорослих. В цей період необхідність у грі не відчувалась. З плином часу було ускладнено знаряддя праці, саме тому допомога дітей була майже неможливою, але через це розвивалась потреба у спеціальній підготовці до трудової діяльності. Саме тому, дорослі почали виготовляти менші знаряддя праці, такі як: луки, списи, ножі, тощо. Діти спритно обходилися з ними, і такі заняття можна назвати іграми-вправами. На цьому етапі розвитку суспільства рольових ігор не існувало.

З оновленими знаряддями праці зменшувалося коло сфер виробництва, тому деякі види праць діти тільки спостерігали. Також змінювалися функції предметів, за допомогою яких дітям допомагали батькам наприклад: лук залишився незмінним з нього продовжували стріляти, а тим часом зменшена гвинтівка не стріляє, бо являється копією справжньої. Саме так з'явилися іграшки і рольові ігри, за допомогою яких діти забезпечували свої цілі до спільного з дорослими життям.

Отже, гра є історичним утворенням, її виникнення спричинене розвитком суспільства. Концепцію походження гри не можна визнати вичерпною, тому що згідно з нею закликає до гри тільки бажання приймати участь у праці дорослих. Це означає, що, включившись рано у працю, дитина вичерпає свою потребу в грі, допомагаючи батькам у реальному житті і потім не буде мати бажання гратися. Також відомо про чинник - потребу у пізнанні навколишнього світу.

Філософи стверджують, що «гра — це особлива форма життя, створена суспільством для управління розвитком дітей; у цьому плані вона є особливе педагогічне творіння, хоча творцем її були не окремі люди, а суспільство в цілому, а сам процес виникнення й розвитку гри був «масовим» ... процесом».

Функції гри:

1. Соціальні: комунікативна, гедоністична, рекреаційна, компенсуюча.

2. Культурологічні: культуротворча, естетична.

3. Педагогічні: виховна, навчальна, розвиваюча, функція тренінгу, психотехнічна функція.

- орієнтаційна – створення вигаданої ситуації, яка орієнтує дитину на певні норми поведінки в житті суспільства, на освоєння навичок і вмінь та духовних цінностей;

- коректуюча – вносить зміни у свідомість дитини стосовно поведінки, де дитина в грі намагається стати на крок вище над рівнем звичайної поведінки;

- заміщаюча – властивості речі зберігаються, проте значення їх перекидається, тобто центральним пунктом є думка;

- розвивальна – в грі у діти ефективно розвивають всі психічні процеси;
- терапевтична – застосовується для корекції відхилень у поведінці дітей.

Особливості ігор:

- колективний характер діяльності;
- актуальність змісту;
- педагогічний підхід до розподілу ролей;

Гра – одна з провідних форм соціалізації, засвоєння правил спілкування.

Основні критерії ефективності соціалізації дитини:

– Когнітивний:

- 1) факт знань про типи соціальних відносин;
- 2) розуміння залежності свого успіху від розвитку суспільних відносин;
- 3) знання властивостей соціального спілкування.

– Мотиваційний:

- a) потреба до соціального спілкування;
- b) ціль на отримання результатів у соціальній діяльності;
- c) оцінка своєї участі в діяльності

– Діяльнісний:

- 1) участь у соціально значущій діяльності;
- 2) прояв ініціативи та активності в діяльності;
- 3) творчий підхід до діяльності .

В ході дослідження ми детально детально ознайомилися з поняттям гри та її роллю в соціокультурній діяльності людства. Дізналися, що всі діти в усі часи дуже любили і люблять грати. Проаналізувавши всі матеріали можна зробити наступні висновки. Гра є предметом вивчення різних наук - історії культури, етнографії, педагогіки, психології та багатьох інших. Гра, є вид розвиваючої діяльності, форма освоєння соціального досвіду, одна з складних здібностей людини. Необхідно запропонувати дітям більше грати в рухливі ігри, тому що за результатами анкетування переважають гри малорухливі. Існує небезпека того що в підлітковому віці діти будуть залежати від комп'ютерних ігор.

Список використаних джерел

1. Бевзенко Л. Самоорганізаційна природа феномена гри /Л. Бевзенко // Філософська думка. – 1999. – №3. – С.3-19.
2. Берн Е. Ігри, в які грають люди / Е. Берн. – СПб.: Ленвидат, 1992. – 400 с.
3. Розин В. М. Гра як область діяльності / В. М. Розин // Нова філософська енциклопедія: в 4 т. – М. :Думка, 2001. – Т. 2. – С.70.
4. Столяренко В. Е. Гра як прояв творчості людини / В. Е. Столяренко // Антропологія – системна наука про людину. – Ростов / Д: Феникс, 2004. – 384 с.

Кулаков Микола – магістрант I курсу соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Протягом останніх десятиліть ХХ століття відзначено процесами, що достатнім чином змінили сучасну соціокультурну реальність. Розвиток засобів масової комунікації та впровадження нових інформаційних технологій призвело до того, що взаємодія людей в сучасному суспільстві все більше набуває віртуальний характер. В результаті інтенсивної глобалізації соціальних і культурних процесів стало можливим поява нового соціального простору, яке ми називаємо віртуальною реальністю.

Найвпливовішим проявом віртуальної реальності в нашому сучасному суспільстві є, звичайно, Інтернет - всесвітня об'єднана система комп'ютерних мереж для зберігання і передачі інформації між собою.

Явний і незаперечний плюс Інтернету – це, наприклад, можливість оплачувати рахунки за електрику / опалення / інші потреби з дому за допомогою кредитних карт. Тепер у людей немає необхідності стояти в черзі біля каси. Те ж стосується і онлайн-покупок, досить лише знайти потрібний вам товар, прочитати його характеристики, натиснути кілька кнопок, і угода відбулася - вам залишається тільки забрати посилку з пошти. Молодь дуже часто користуються такими послугами, що значно спрощує їм життя (напр. SWIFT-платежі). Люди більш старшого покоління не до кінця довіряють новій платіжній системі, але частина з них також адаптується.

Інша ключова особливість Інтернету – соціальні мережі (social network) – онлайн-платформи для створення віртуальних знайомств і подальшого спілкування. Перебуваючи в соціальних мережах (Facebook, Instagram, Vkontakte, Classmates) люди можуть спілкуватися, обмінюватися новинами та історіями зі своїми друзями і знайомими на відстані. Фізична присутність тепер не обов'язкова для цього. Це ніяк не зашкодить людині, якщо спілкування в мережі не вийде на перший план і не замінить повністю соціалізацію за межами Інтернету.

І ще одна найважливіша частина Інтернету – контент. Люди приходять в цей віртуальний простір за новою інформацією, яку вони отримують на тисячах сайтів самих різних спрямувань та інтересів (wiki). Перебуваючи в Інтернеті, можна дізнатися практично про будь-якій структурі і будь-якій галузі життя. Але цьому можуть перешкодити два фактора.

Всі наведені в приклад вище області Інтернету показують, що так заманює до себе молодих користувачів. На основі цих даних ми можемо зробити висновок, що віртуальна реальність може як допомагати користувачеві в досягненні знань і необхідної йому інформації, так і стати причиною його залежності.

Інтернет-залежність - це реально існуючий феномен психологічної залежності від Інтернету. Розрізняють два підходи до інтерпретації мережевий залежності: в рамках першого підходу пристрасть до Мережі розглядається як соціальне явище, як феномен масової культури, коли людина, що працює в Мережі, отримує задоволення від спілкування; з точки зору другого, альтернативного підходу - інтернет-залежність трактується як хвороба, як результат впливу інформаційних технологій на людську свідомість, що виявляється в особливій пристрасті до Мережі, коли людина так чи інакше страждає від такої залежності, але не може без сторонньої допомоги припинити такого роду спілкування або адекватно регулювати його. Деякі прихильники даного підходу вважають, що мережева залежність виробляється порівняно швидко (у 25% її пацієнтів вона виникла за півроку активного життя в Мережі, 58% стали залежними протягом другого півріччя, лише 17% респондентів отримали залежність через рік і більше).

Висловлюється думка, що такі залежні, як правило, мають високий рівень абстрактного мислення, вони явні індивідуалісти, люди впertі, з тенденціями до конформізму і схильністю до депресії. Середній вік пацієнтів 33 роки. Серед них близько 70% чоловіків. Деякі автори розрізняють такі різновиди Інтернет-залежностей:

- залежність від соціальних контактів в чатах і по e-mail;
- залежність від можливості грати на біржі, брати участь в аукціонах, робити покупки в електронних магазинах;
- залежність від веб-серфінгу.

Таким чином, розвиток популярності Інтернету в останні роки стає просто неконтрольованим. Треба визнати, що сучасна молодь в першу чергу приймає ті цінності і моделі поведінки, які пропагуються саме віртуальним середовищем, це означає, що Мережа стає основним інститутом їх соціалізації, багато в чому замінюючи такі традиційні та досліджені інститути даного процесу, як сім'я, інститути освіти, релігії. Це не можна вважати однозначно негативним явищем. Однак в такому випадку виникає питання - чи здатні мережеві комунікації замінити звичне людське спілкування? Наскільки досвід, набутий

молодими людьми у віртуальному середовищі, може бути потім адаптуємо до реального життя, в якій все-таки має бути реалізовуватися поки кожній конкретній людині?

Слід зазначити у зв'язку з цим, що інформація, поширювана в Мережі, має хаотичний і неструктурований характер.

Разом з цим, Інтернет завжди надає людям можливість великого пошуку людей для спілкування. Нехай це спілкування і віртуальне, але, так чи інакше, ми розмовляємо з реальними людьми, обмінюємося реальним досвідом, і при можливості можемо згодом перетворити Інтернет-спілкування в реальне.

Таким чином, вплив сучасних інформаційних технологій на процес соціалізації молоді не можна однозначно трактувати як позитивне або негативне, даний процес є багатограним і складним, він вимагає детальних досліджень.

З усього цього робимо висновок, що віртуальна реальність, а саме мережа – невід'ємна частина світового прогресу, яку не можна однозначно трактувати як позитивно, так і негативно. Це шанс людства до отримання та зберігання всієї інформації в світі і можливість щодня спрощувати свою побутову та суспільне життя за допомогою різних Інтернет-послуг.

Віртуальна реальність створена для того, щоб допомагати нам. Але потрібно використовувати її з розумом!

Список використаних джерел

1. Хоружий С. С. Род или недород? Заметки к онтологии виртуальности / С. С. Хоружий — СПб.: Алетейя, 2000 – 65 с.
2. Хэммит Ф. Виртуальная реальность /Ф. Хэммит - М., 1995. – вып.1
3. Таратута Е. Е. Философия виртуальной реальности / Е.Е. Таратута — СПб, 2007 – 85 с.
4. Иванов Д.В. Виртуализация общества. Версия 2.0. / Д.В. Иванов - СПб. – 2008 – 203 с.
5. Розин В.М. Виртуальная реальность как форма современного дискурса / В. М. - М., 2007 – 19 с.

Литовченко Наталія Василівна – магістрант I курсу соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Цибра Микола Федорович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

ЖИТЄВІ СЦЕНАРІЇ: ВПЛИВ БАТЬКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА ПОСИЛАНЬ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність. Першими та найважливішими вчителями на світі для маленької дитини є її батьки. Ще з малечку, показуючи свою поведінку та ставлення до дитини, батьки закладають важливіші життєві правила, керуючись якими дитина буде будувати спілкування та налагоджувати взаємодію з оточуючим світом. Ролі, які дитина буде розігрувати на своєму життєвому шляху, та життєві сценарії, напряду залежать від цих життєвих правил. Ця тема та методи її дослідження були актуальними як у XX столітті так і залишаються актуальними у XXI столітті.

Вступ. Життєвий сценарій (script) – це генеральний, персональний, постійно діючий та організуючий життя план. Він формується у ранньому дитинстві під впливом батьків. Потім, вже у дорослому житті, починається його повна реалізація.

Найбільш повне та послідовне дослідження цього феномена (його структури, формування, механізмів, та типології) було розглянуто у рамках ідеї психоаналізу. А

конкретніше у трансактному аналізі (надалі ТА), який розробляв американський психолог та психотерапевт Ерік Берн та його колеги (Клод Штайнер, Джек Дюсей, Мері Гулдінг, Йен Стюарт) у середині 60-х років минулого століття.

Особлива частина. Коли дитина маленька, вона на рівні підсвідомості сприймає батьків як «правовий орган», що стоїть рангом вище за неї. Цей «правовий орган» дає вказівки, яким дитина повинна підкорятися. Повинна слухатися батьків та виконувати їх вимоги. Як виконуються вказівки, відразу чи потім, чи взагалі не виконуються - це вже інша справа. Навіть коли вони взагалі не виконуються, ігноруються дитиною, то це не важливо, адже вони назавжди залишаються у підсвідомості дитини та відіграють важливу роль у подальшому формуванні особистості людини. Треба зауважити, що такі вказівки та послання можуть повторюватися не одноразово. Добре, як що це будуть позитивні послання батьків, але найчастіше вони є негативними, та, нажаль, відіграють дуже негативну роль у дорослому житті людини.

Наразі існує концепція про те, що дуже багато психологічних та душевних невирішених проблем та питань батьки передають своїм дітям, навіть у збільшеному обсязі. Звідси, до життєвого сценарію батьків, додається ще й їх особистий досвід життя і це помножує той сценарій з покоління в покоління. Батьки можуть навчити дитину лише тому, що знають самі і тому, чому їх навчили їхні предки. Якщо людина, у подальшому житті буде зіткнутися з обставинами у яких будуть підтверджуватися ранні послання, то в неї формується остаточний набір заборон. Людина не розуміє цього, вона просто живе по шаблонах. Кожен раз потрапляючи в одні й ті самі схожі ситуації, вона не може знайти виходу з них, вона не розуміє, чому вона знову, та знову потрапляє туди. Як кажуть у народі «наступає на ті ї самі граблі», або «має родове прокляття». Людина нажаль не розуміє що знаходиться під впливом цих батьківських та родових заборон та послань.

Висновки. Але життєвий сценарій не є вироком нашому майбутньому. Ерік Берн затверджує, що сценарій це те що людина у ранньому дитинстві запланувала зробити, а життєвий шлях, це те, що є насправді. Таким чином, головне зрозуміти, щолюбий сценарій можливо змінити. Як що покладатися на ресурси дорослої особистості, та на реальність тут та зараз, а не на дитинство.

Список використаних джерел

1. Ерік Берн «Ігри, в які грають люди. Люди, які грають в ігри" / пер з англ. А. Гузберг с.198, с. 338
2. Клод Штайнер «Сценарії життя людей».
3. Йен Стюарт, Вен Джойнс « Життєвий сценарій»: як ми пишемо історію свого життя.
4. Йен Стюарт « Сучасний трансактний аналіз»/ пер з англ. Д. Касьянов
5. Ерік Берн « За межами ігор та сценаріїв».
6. Дмитро Шустов « Керівництво по клінічному трансактному аналізу».
7. Роберт та Мері Гулдінг « Шрами виховання».
8. Йен Стюарт, Вен Джойнс «Особисті адаптації»/пер з англ. Д. Касьянов ст. 146

Луцька Дарія Геннадіївна – магістрант I курсу соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Цибра Микола Федорович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПСИХІЧНОГО СТАНУ СУЧАСНИХ БАТЬКІВ ВІД ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ

У формуванні сучасного ставлення до батьківства велике значення займає інтернет та соціальні мережі. Історично складалось так, що вихованню дітей молоді батьки вчилися у своїх батьків. Традиції передавались з покоління в покоління, але з появою інтернету такий розклад змінився.

Сьогодні Інтернет став невід’ємною частиною нашого життя. Він дає можливість для розвитку здібностей, покращення знань та розширення кола інтересів. Але проблема полягає в тому, що велика кількість інформації дуже суперечлива між собою.

Молоді люди сьогодні все біль довіряють соціальним мережам, аніж досвіду своїх батьків. Проте слід зазначити, що завдяки інтернету молодь почала цікавитись психологією, що однозначно позитивно впливає на освіту та виховання наступного покоління.

Сучасні батьки читають багато статей, спілкуються у чатах, та поглинають велику кількість інформації. На сьогоднішній день майже хто завгодно може зробити свій сайт, створити чат тощо. Нажаль перевірити достовірність інформації, яка потрапляє в інтернет – майже неможливо. Навіть наукові статті, та думки вчених часто суперечать один одному. Отже така неоднозначна інформація може дезорієнтувати.

У період становлення батьківства, людина більш схильна до психічного впливу та емоційної нестабільності. От же кожна інформація, яка поглинається батьками повинна буди дуже щільно відібраною. Нажаль рівень тривоги зростає із кількістю засвоєної інформації.

Багато джерел пишуть про те якими батьками бути правильно, а якими ні. Майже усі ці джерела описують «ідеальне батьківство» - як норму життя, а якщо людина не відповідає цим нормам – описуються незворотні наслідки на психіку дитини. Травми, у сучасному розумінні – це щось дуже негативне, що ні в якому разі неможливо допустити у вихованні. Але травмуючий досвід так само важливий у становленні особистості.

Батькам вселяють ідею що вони завжди повинні бути добрими, активними, веселими. Вони повинні розважати дітей, приділяти їм увесь свій час, при цьому не відчувати негативних емоцій, таких як злість, роздратування, смуток, тугу тощо. Таке нескінченне утримання себе у рамках «ідеальності» найчастіше приводить до важкого психічного стану. А якщо враховувати те, що майже всі джерела говорять про те, що дитина відчуває настрій та психічний стан батьків – можна зрозуміти що ці емоції переміщуються із почуттям провини і утворює так званий ефект «сніжного кома»

Тому важливо завжди перевіряти інформацію яка потрапляє у наше інформаційне поле і накладати її на реалії нашого життя.

Список використаної літератури

1. Суська, О.О. Психологія інформаційної діяльності в сфері масової комунікації: Основи формування критеріїв інформаційного обміну: Монографія. / О.О.Суська. – К., 2007.- 94с.
2. Назар М.М. Психологічний вплив спілкування у мережі Інтернет на формування певних особистісних особливостей її користувачів / М.М. Назар // Проблеми сучасної психології. – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 4. – С. 239-248.
3. Посохова В. Особливості життєвого планування Інтернет-залежної молоді. Психологічні перспективи. 2004. Вип. 6. С. 150-157.

Пазюк Руслана Юрївна – студентка 4 курсу соціально-гуманітарного факультету історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У сучасній українській соціальній політиці існує тенденція розглядати різні види дозвілля як головний ресурс вирішення соціальних проблем. Відповідно до цієї тенденції, стає все більш важливим підвищення ефективності роботи соціокультурної діяльності, оскільки вона має широкий спектр методів та прийомів залучення населення до соціокультурної діяльності, самовираження та саморозвитку, і це є соціально значущим.

Однак соціальна спрямованість соціокультурної діяльності недостатньо проаналізована в дослідженнях та методичних рекомендаціях, що відображають проблему цієї діяльності. Найгостріші соціальні проблеми української мови суспільство включає проблеми, які безпосередньо пов'язані із соціальним добробутом та фізичним здоров'ям більшості населення.

Українське населення включає безробіття, низький рівень життя, соціальне становище, соціальні відхилення та звички, які стосуються значною мірою результату перших двох проблем, наркоманії, алкоголізму, злочинності, аморалізму тощо. Зрештою, соціальна дисгармонія є результатом духовних проблем суспільства, які включають втрату сенсу життя, втрата ідеалів і цінностей, що сприяють саморозвитку, а також розвитку їх творчості та громадської свідомості. Таким чином, існує певний ланцюжок: ціннісна криза і втрата ідеалів – духовні проблеми, соціальні проблеми, фінансові проблеми, соціальні відхилення та залежність деяких членів груп суспільства. У цьому відношенні необхідно сформулювати аксіологічну основу для повсякденного життя та діяльності людини, де соціокультурна діяльність відіграє одну з найважливіших ролей.

Проблема полягає в тому, що в сучасному українському суспільстві сформувалися аксіологічні аспекти соціокультурної діяльності, а також їх основні технології в той період, коли комуністичні ідеї були домінуючими.

За сучасних умов існують інші світоглядні позиції та цінності. Вони повинні інтегрувати найкращі досягнення духовного життя людей та нові гуманістичні цінності цивілізованого суспільства.

Знання про духовне життя українських людей повинні переважно набувати в історії, літературі та працях українських філософів та фахівців в галузі культури, які вивчають цю проблем. Однак, важко скласти огляд духовного життя людей, як у творах відомих філософів і художників, адже вони трактуються і оцінюються по-різному. Очевидно, що трактування цієї думки буде завершено в майбутньому. Сьогодні вже існують передумови для виявлення найбільш значущих ознак українського менталітету, які формують національно-культурну самобутність українського народу.

У цьому відношенні стає особливо актуальним вивчення бажаного змісту соціокультурної діяльності, який повинен бути спрямований на зменшення соціокультурного напруження та дисгармонії в умовах соціальної нерівності та розташування українського суспільства. Можливості соціокультурної діяльності в першу чергу пов'язані з формуванням та передачею гуманістичних ідеалів, гуманності, симпатії та співчуття як найважливіші соціальні установки до кожної соціальної групи з рядом найважливіших проблемам.

Важливо зазначити, що соціокультурна діяльність є одним із ресурсів, що використовується для формування державної соціальної політики, а не на основу підходу соціального забезпечення України, коли одержувачем соціального забезпечення та підтримки був лише одержувач і споживач деяких соціальних пільг та послуг, але не на основі мобілізації творчості та соціальної активності, соціально незахищені члени, які виконують свої обов'язки на відповідних умовах, передбачених урядом. Прикладом такої соціальної

політики є «Центр дозвілля». У цих центрах люди різних вікових груп займається різними творчими заходами та значущими соціальними контактами.

Після розгляду можливостей соціокультурної діяльності в подальшому як інструмент соціальної політики, можна зробити висновок, що необхідно реконструювати зміст та форми цих видів діяльності для їх посилення соціального націлювання. Основна увага соціокультурної діяльності має повинна бути спрямована на її соціальність, оскільки завдання полягає у відновленні та розвивати сучасні напрямки взаємодії та солідарності, які є нагальними у сучасному суспільстві.

Суспільство та культура - це лише точки зору на ті самі явища. Складові цього простору, загальні приховані функції, що лежать в основі соціокультурних проявів, що знаходяться в цьому просторі.

Необхідно продовжувати вдосконалення «соціальності» соціально-культурної діяльності та «культурної відповідності» соціальної політики. Це завдання також включає значна реконструкція підготовки фахівців із соціально-культурної діяльності. Основний напрямок професійного навчання повинно включати блок соціально-орієнтованих наукових знань: соціологія, соціокультурний дизайн, соціальний інженерія, соціальна діагностика, соціологія культури, соціальна антропологія, соціальна психологія, соціальна педагогіка тощо.

Список використаних джерел

1. Бауліна Т.В. Формування державної політики розвитку інноваційноінтелектуальної сфери / Т.В.Бауліна : монографія. — К. : РВПС України НАН України та МНТУ МОН України, 2010. — 384 с.
2. Бауліна Т.В. Інтелектуальний капітал : стратегічний ресурс трансформації національного господарства / Т.В.Бауліна : монографія. — К. : РВПС України НАН України та МНТУ МОН України, 2009. — 276 с.
3. Вітер Д.В. Стили мислення в управлінні соціальним розвитком / Д.В.Вітер // Актуальні проблеми держ. управління : Зб. наук. пр. / Редкол. : С.М.Серьогін (голова ред.) та ін. — Д. : ДРІДУ НАДУ, 2003. — № 3 (13). — С. 60-71.
4. Киселева Т. Основы социально-культурной деятельности : учеб. пособие / Т. Киселева. – М. : МГУК, 1995. – 136 с.
5. Киселева Т. Социально-культурная деятельность / Т. Киселева. – М. : МГУ культуры и искусств, 2004. – 310 с.

Парадюк Олена Олександрівна – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ІСТОРИЧНА СВІДОМІСТЬ В ТРАКТУВАННІ РАДЯНСЬКОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Історична свідомість – це складне і багатогранне явище суспільного життя. Її не можна вивчати в якомусь одному аспекті або плані, як не можна, скажімо, дати характеристику простору, користуючись одним виміром. Тут важливим методологічним принципом повинна служити багатоплановість підходу до вивчення історичної свідомості, яка визначається різноманіттям зв'язків та відносин даного феномена з іншими формами суспільної свідомості, у чому, зокрема, проявляється його цілісність. Творчість Михайла Абрамовича Барга займає особливе місце в радянській історіографії. Його роботи теоретичного характеру в значній мірі служили фактором формування історіографічного смаку, культури мислення та дослідження. Підстави для такого припущення надає аналіз основних теоретико-методологічних категорій, якими оперував історик. У 1980-і роки з'являється ряд його ключових робіт: есе «Історична свідомість як фактор історіографії»

(1982), «Категорії та методи історичної науки» (1984), «Епохи та ідеї. Становлення історизму» (1987) [2, с. 17-22]. Всю сукупність концептів-ідей, якими оперував Барг, умовно можна розділити на дві групи: теоретичні та методологічні. До першої групи належать категорії високого ступеня генералізації: «суспільна свідомість», «історична свідомість», «історичне пізнання», «соціальний простір», «соціально-історичний час». До другої – концепти-методи, засоби аналізу: «подія», «менталітет історика», «історична пам'ять», «діалог культур», «історична інформація», які мали прикладний характер в різних історіографічних практиках [3, с. 111].

Зупинимося докладніше на інтерпретації М. Баргом теоретичних концептів. В статті «Історична свідомість як фактор історіографії» М. Барг розглядає історичну свідомість як форму суспільної свідомості, в якій поєднані три модусу часу: минуле, сьогодення та майбутнє. При цьому в широкому сенсі слова він розуміє історичну свідомість як світоглядну характеристику епохи, а у вузькому – як вид історизму або стиль історичного мислення, який і визначає відповідний йому тип історіографії [1, с. 49-66]. В монографії «Епохи і ідеї» М. Барг уточнює свої уявлення про історичну свідомість. Полемізуючи з Ю. Левадою, історик не схильний зводити історичну свідомість до «історичної пам'яті», так як це «значило б ототожнити її лише з досвідом минулого, позбавляючи її вимірів сьогодення та майбутнього» [2, с. 18]. Більш того, на відміну від більшості дослідників він не ставить знак рівності між історичною та суспільною свідомістю. Він розуміє історичну свідомість як структуруючий елемент культури, в якому відображаються панівні в кожному конкретну епоху уявлення про світ та місце в ньому людини. Інакше кажучи, історичну свідомість він визначає через категорію культури, як «фундаментальну світоглядну характеристику культури будь-якої епохи» [2, с. 18]. Таким чином, уявлення М. Барга про історичну свідомість рухалися від розуміння її як форми суспільної свідомості, далі фактора / характеристики культури до визначення історичної свідомості через поняття «науковий світогляд».

Отже, М. Барг визначає історичну свідомість як форму усвідомлення людиною свого становища в світі, просторі та часі. Концепт «історична свідомість», з його точки зору, ширше поняття «суспільна свідомість» (як відображення суспільного буття), оскільки включає в свою структуру уявлення про Космос, земний світ, макро- і мікрокосм людини. Разом з тим він не допускає і повного ототожнення історичної свідомості з такими поняттями одного ряду, як світогляд, світобачення, світогляд. Історична свідомість, в його трактуванні постає як суб'єктивний аспект світогляду епохи, як вивчення світу через того, хто його вивчає. Образно кажучи, історична свідомість – це світ, пропущений через людину.

З концептом «історична свідомість» історик пов'язував поняття «історичне пізнання». На його думку, історичне пізнання або науковий метод – це не що інше, як науковий рівень історичної свідомості. Історичне пізнання має рефлексивну природу, тобто має здатність поглянути на себе як би ззовні, зрозуміти і осмислити само себе. Одночасно історична свідомість є середовищем і передумовою існування науки про історичне минуле. Історична свідомість виконує парадигмальну функцію по відношенню до історичної науки. Вона становить основу стилю історичного мислення, який в свою чергу зумовлює панівний тип історіописання: прагматичну розповідь часів античності, середньовічний літопис, барочну повість і, нарешті, повну наукову історію своєї батьківщини. Зміна картини навколишнього світу веде до зміни стилів історичного мислення: міфологічного, провіденційного, спекулятивно-раціоналістичного, теоретико-методологічного. Однією з умов зміни картини світу, форми історичної свідомості і відповідного їм типу історіографії була зміна концепції часу.

Концепт історичного часу займає центральне місце в теоретичному дискурсі М. Барга. У його лексиконі присутній широкий спектр даного концепту: час, «календарний час, соціальний час, історичний час, соціально-історичний час, час історика. Перш за все, він звертає увагу на відмінності календарного і соціального часу [1, с. 51].

Календарний час – це кількісна міра руху історії, тобто кожна епоха має свою тривалість, інтенсивність, ритм, періодичність. Календарний час рівномірний, ритмічний, не

знає прискорення, його моменти дискретні. Соціальний час – аритмічний, в ньому можлива циклічність, повторюваність, воно не тільки накопичується, але і скидається. Соціальний час допускає зупинки, рух назад, переривчастість не тільки у вигляді революцій, але і зміни «носія історії в даному ареалі». Соціальний час стає історичним в епоху Відродження. В результаті «інтелектуального стрибка» відбулося усвідомлення історичного сенсу часу, тобто членування календарного часу на історичні епохи. Нове історичне відчуття складалося в усвідомленні особливості своєї епохи і в новому ставленні до інших століть а епох. Сенс концепції історичного часу складався в зчленуванні трьох модусів часу «минуле, сучасне, майбутнє». Виникає поняття минулого, яке було відсутнє в історичній свідомості середньовічної людини, що істотно ускладнювало розуміння справжнього. Саме поняття Відродження служило зверненням і визнанням минулого.

Остаточне ж оформлення концепції історичного часу відбулося у ХІХ століття, ідейним стрижнем якої стає принцип історизму.

Похідною концепту соціально-історичного часу у М. Барга виступає категорія «хроноструктура». Йдеться про структуру часу – його ритм, спрямованість розвитку вгору/вниз, тривалість часових циклів, їх періодичність. Примітно, що хроноструктуру він, з одного боку пов'язує з формаціями, з іншого, говорить про специфіку хроноструктури національної історії та окремих сфер соціальності. Цілком очевидний вплив Ф. Броделя, з працями якого М. Барг був знаком, і зокрема з уявленнями про історичну тривалість в різних часових пластах минулого. Продуктивною є думка про те, що в конструювання історичного часу входить і зміна поколінь. Всі значення цього феномена – роль і місце поколінь в процесі формування ритму історії окремих епох, на думку історика, «досі не отримало належної оцінки в теорії та методології історії» [3, с. 112].

Ще однією складовою концепції історичного часу М. Барга є проблема «часу історика». Сьогодні, за його словами, є «вершиною» історичного часу, «пізнавальний ключ» до історії минулого. Для історика сьогодні виступає «динамічним центром», мостом між минулим та майбутнім. Завдання історика полягає в тому, що, будучи носієм менталітету свого часу, він повинен висловити інший час на мові свого часу. Саме в цьому і відбувається «діалог часів». Пізнання минулого відбувається у вигляді діалогу з минулим на «мові культури» минулого. Отже, історичний час є ключовою світоглядною категорією, а також інструментом історичного пізнання.

Поняття соціально-історичного часу включає уявлення про соціальний простір. Соціальний простір, в його розумінні, включає всі форми соціальної взаємодії в суспільстві. Як марксист М. Барг визнавав і говорив про роль законів в історії, як інтелектуал передчував нове в теорії та методології історії. Законом історії він вважав прискорення течії соціальних процесів у часі, таким же законом був і процес розширення та ущільнення соціального простору. Розширення соціального простору він вбачав у розгортанні панорами всесвітньої історії від античного поліса, середньовічного удільного князівства тощо. Ущільнення ж соціального простору він не схильний був зводити лише до густоті мережі поселень або їх величині. Процес ущільнення він пов'язував з «інтенсивністю спілкувань», а також «множенням кількості зв'язків», в які в ході історії втягувалися як суспільний індивід та й цілі народи. В умовах нашого часу ці слова М. Барга цілком корелюються з новітніми теоріями комунікацій, мережевого суспільства, мережевий епохи [1, с. 59-60].

Список використаних джерел

1. Барг М. А. Историческое сознание как проблема историографии // Вопросы истории. 1982. № 12. С. 49-66.
2. Колесник И. И. Михаил Барг – историк будущего времени // Харьковський історіографічний збірник. 2015. Вип. 14. С. 17-22.
3. Леопа А. В. Историческое сознание как метод научного познания // Философия и культура. 2012. № 3(51). С. 108-114.

Поплавська Тетяна Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Дін Юйцзін – магістр педагогіки, бакалавр філософії, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ЦИВИЛИЗАЦИОННЫЙ КРИЗИС КАК ВОЗМОЖНОСТЬ ПРОРЫВА К ДУХОВНОСТИ

Тема кризиса не сходит со страниц философских журналов, монографий, конференций вот уже более ста лет. Все многообразие переживаемых человечеством культурных, экономических, политических и экологических потрясений и переживаний к концу XX века сформировало тип социума, который можно обозначить как «кризисный».

Кризисный социум – это такое сообщество людей, основная масса которого (примерно 80-85%) является носителем кризисного сознания.

Особенно остро кризисное сознание проявляется в периоды резких социальных трансформаций, к коим можно отнести войны, эпидемии, массовые миграции, социальные и экологические катастрофы. Лишенный всякого духовного основания человек в такие периоды оказывается перед лицом пугающей неизвестности, что порождает пессимистические настроения, панику, массовый психоз, агрессию.

Всё, что веками составляло мир человека, распадается, рушится, а сам человек растворяется в том, что должно быть лишь средством его бытия, теряя при этом смысл жизни, потому что теряет всё то, что придает ей ценность и достоинство. Как отмечал ещё в прошлом столетии Карл Ясперс: «Всё стало несостоятельным; нет ничего, что не вызывало бы сомнения, ничто подлинное не подтверждается; существует лишь бесконечный круговорот, состоящий во взаимном обмане и самообмане посредством идеологий. Сознание эпохи отделяется от всякого бытия и заменяется только самим собой. Тот, кто так думает, ощущает и самого себя как ничто. Его сознание конца есть одновременно сознание ничтожности его собственной сущности»[6,с.360].

Европейские философы XX века видели основу этого кризиса в устройстве государства, которое не отвечало запросам всего общества и не служило его устойчивому развитию. Затем заговорили о кризисе культуры как распаде духовности, но, как оказалось, проблема состоит в кризисе самого человеческого бытия.

Выход из сложившейся кризисной ситуации, например, экзистенциалисты, видели в возвращении к истинному бытию человека. Тот, кто хочет преодолеть кризис и достигнуть истоков, должен пройти через утраченное, принять решение о себе самом; испробовать на себе этот социальный маскарад, чтобы ощутить подлинное.

Вопрос в том, что считать бытием подлинным, а что не подлинным? Сами экзистенциалисты отвечали на него по-разному, потому что придерживались диаметрально противоположных взглядов.

Представители религиозного течения (К.Ясперс, Г.Марсель, Н.Бердяев, Л.Шестов, М.Бубер) считали, что истинное бытие – бытие духовное, трансцендентное, сверхличностное, божественное и задача человека заключается в установлении взаимодействия с трансцендентным, приобщение к нему посредством интуиции («экзистенциальный опыт» у Марселя, «экзистенциальное озарение» у Ясперса), для обретения полноты своего аутентичного бытия.

Стремление к трансцендентному, к цельности, гармонии, полноте бытия возможно при условии осознания человеком собственной ущербности, недостаточности, несовершенства. Однако пока это осознание не произошло, человек переживает чувство неудовлетворённости и беспокойства, страха и трепета, тревоги и ужаса, вплоть до тошноты, не понимая причину этих переживаний, а вследствие этого пытаясь найти её во внешнем мире или притуплять их алкоголем, наркотиками, антидепрессантами.

Атеистическое течение в экзистенциализме, представленное работами Ж.-П.Сартра, М.Хайдеггера, А.Камю, М.Мерло-Понти, трактует подлинное бытие как жизнь в постоянном риске осуществления выбора и принятия решений с несением полной ответственности за смысл своих действий (Сартр) или как индивидуальное бытие в существовании Dasein («вот бытие» или «здесь бытие» Хайдеггера), поэтому, чтобы быть аутентичным, т.е. подлинным, человеку необходимо быть самостоятельным и абсолютно ответственным за самого себя и мир в целом.

В атеистическом экзистенциализме Сартра человек, «приговорённый быть свободным», должен в одиночку нести на своих плечах всю тяжесть мира. Его трансцендирование данного «безгарантийно»: оно осуществляется без отсылок к трансцендентному (любого рода), «на свой страх и риск» и «без надежды на успех». Человек у Сартра – «авантюра», которая «имеет наибольшие шансы закончиться плохо». Аутентичность, по Сартру, достигается в «чистой рефлексии», когда человек понимает «бездосновность» и неоправдываемость своего выбора, проекта и берет его на себя. «Чистая рефлексия» у Сартра – «желать то, что желаешь», а моральность связывается с «радикальным решением автономии»[2].

Экзистенциализм называют философией кризиса и это не случайно. Именно экзистенциалисты решительно выступили против тотальной рационализации и технизации жизни человеческого общества, обратив его внимание на самую главную антропологическую проблему современности – проблему подлинности существования человека в мире. Именно экзистенциалисты открыли перед человеком западной культуры две принципиальные возможности: первая - жить, «как все», не задумываясь над смыслом собственных действий, существуя как бы по инерции, автоматически, не выбирая и не решая своей судьбы — в модусе неподлинного существования; вторая - жить осознанно, а значит свободно и ответственно, свободно как от внешнего манипулирования, так и от самоманипулирования, проявляя себя в непосредственно ясном и ответственно свободном, а значит подлинном бытии.

Как уже всем известно западный человек выбрал первый вариант и этот выбор дает немалые ему преимущества: «я как все», «а что я?», «куда все туда и я». Быть свободным, ответственным, быть героем, индивидуальностью не удобно, хлопотно, даже опасно. Поэтому Запад выбирает путь общества потребления и Постмодерна. Вместо научно-технического творчества господствующим сектором экономики становится сектор услуг, а господствующими ценностями становятся не творчество и гуманизм, а потребление и удовольствие. Инструмент реализации этого социального проекта – идеология неолиберализма, транслируемая через систему образования и СМИ, а новыми формами социального контроля становится финансовый тоталитаризм, что означает превращение финансовой сферы в ключевой механизм жизни общества. Деньги из элемента экономической системы превратились в её ключевой фактор, в результате чего финансовая сфера поглотила и заставила функционировать по своим законам другие сферы жизни общества, ранее сохранявшие относительную автономность – наука, право, образование, искусство, религия.

Идеология неолиберализма постепенно завладевает массовым сознанием и у нас в стране, мы все как-то быстро превратились в гедонистически ориентированных потребителей, а комфорт и развлечения являются у большинства населения ведущими ценностями. Однако, как заметил известный социолог Ю.Н. Давыдов, «У принципа удовольствия <...> есть один заклятый враг: скука, возникающая при неумеренном повторении одного и того же, пусть даже самого возбуждаемого удовольствия»[1,с.717].

Но поскольку без наслаждения человек не может существовать, то он вынужден постоянно развивать в себе новые желания, чтобы, наполняя их, испытывать наслаждения. Это постоянная погоня за наслаждением, которого достичь невозможно, и есть вся наша жизнь. Разочарование и пустота вызывают депрессию, приводят к наркотикам, психозу и другим заболеваниям.

В общественном сознании, сформированном материалистической философией, не может быть других ценностей, кроме материальных. Вернее, теоретически они присутствуют, а практически не имеют достойной значимости. Все аспекты духовной жизни общества – религия, искусство, наука, философия, образование – в настоящее время крайне коммерциализированы, что постепенно приводит сначала к стагнации, а затем и к деградации всех сфер духовной жизни общества, которая, в свою очередь может стать причиной всеобщего одичания, варварства и началом эпохи Нового Средневековья.

Однако есть и другие сценарии. Например, группа ученых и философов, авторов сборника статей «Новая цивилизация», предлагает развивать новое планетарное сознание, основанное на альтруизме. Так, один из авторов сборника, известный профессор онтологии и теории познания, доктор философских наук и ученый-каббалист М.Лайтман пишет:

«Изменение отношения к ближнему с эгоистического на альтруистическое поднимает человека на уровень ощущения иного мира. Ведь мы ощущаем мир своими органами чувств. Начиная воспринимать не внутри, а вне себя, мы вместо фрагмента окружающего мира переходим к ощущению его как целого. В итоге мы обнаруживаем, что мир вокруг нас – единая альтруистическая сила Природы, а мы соединяемся с ней и чувствуем себя существующими, как и она, – в вечности и совершенстве»[3,с.321].

Главная идея, объединяющая авторов сборника – формирование транснационального общества с интегральной культурой, всеобщими базовыми ценностями, с внутренним единством и нравственным консенсусом.

Авторы следующего проекта – педагоги и психологи – предлагают внедрять в педагогическую практику элементы Восточных религиозно-философских систем, таких как Конфуцианство, Буддизм и Даосизм в контексте теории и практики развития взаимодействия восточных и западных культурных моделей: «Необходимо рассматривать религиозно-философские системы Востока, как возможность лучше увидеть и понять многое из того, что сокрыто за обычной персональной психологией и педагогикой»[5].

Следующий проект направлен на возрождение христианских ценностей. Его авторы, осознавая все трудности внедрения такого проекта, пишут: «Реанимация христианских основ общества (или хотя бы светского общества, основанного на уважении и признании традиционной духовности и нравственности) требует огромных усилий в области культурной политики, культурного и образовательного творчества. Такой выход из тупика не может быть осуществлён простым призывом «вернуться к истокам». Нужна новая проповедь и политическая воля и жертвенность. Это – трудоёмкий путь с негарантированным результатом. Человека легко развратить, но трудно воспитать»[4,с.53].

Есть и более приближенный к нашей реальности проект – неокастовое общество, при котором человечество делится на просвещённую элиту, управляющую с помощью гуманитарных и финансовых технологий, квалифицированных потребителей-производителей, создающих необходимый экономический базис и аутсайдеров, вытесненных на мировую периферию и удерживаемых там «мягкими» силовыми технологиями.

Авторы монографии «Человек исчезающий»[4] называют этот проект неогностицизмом, потому что в нем люди разделяются на тех, кому доступна духовность и истина (пневматики), на тех, кто достоин лишь специализированных знаний (психики) и на рабочих-аутсайдеров, достойных лишь невежества.

Анализируя процессы, происходящие в нашей системе образования и в нашем обществе, трудно не заметить тенденции к реализации последнего проекта. Дети нашей политической и экономической элиты учатся в частных школах Европы или Америки, а также в самых престижных университетах, в то время как на родине образование в университетах становится узкоспециализированным, целенаправленным, а школьное образование методично профанируется.

Надо ли бояться этих тенденций и сетовать на девальвацию ценностей эпохи Просвещения? Думаю, что происходящие трансформационные процессы имеют определенный смысл и историческое значение. По достоинству их можно будет оценить только спустя какое-то время, ведь результаты могут быть как положительными, так и

отрицательными для разных прослоек населения. Важно, на мой взгляд, понять главное – физический или материальный мир – это только одна реальность в многомерной структуре нашей Вселенной, это те 5% материи, из которой состоит наш Космос, остальные же 95% вещества материалистической науке неизвестен, но хорошо известен науке духовной. Поэтому развитие духовности, популяризация духовных идеалов и ценностей, приобщение и приближение к духовному миру, всегда способствует развитию, эволюции, совершенствованию, в то время как отрицание или игнорирование этого мира, как правило, способствует деградации и самоуничтожению. Причем происходят эти процессы как на уровне индивида, так и на уровне социума вплоть до общепланетарного уровня.

Список использованных источников

1. История теоретической социологии. В 4-х т. Т.4/ Ответ. ред. и сост. Ю.Н. Давыдов.-М.:Канон+, ОИ «Реабилитация»,2002.
2. Камю А. Избранное: Сборник / Сост. и предисл. [С. И. Великовского](#). — М.: [Радуга](#), 1988. — 464 с.
3. Новая цивилизация. Междисциплинарный научно-практический сборник.- Самара, Изд-во РАН,2007.-352с.
4. Остапенко А.А., Хагуров Т.А. Человек исчезающий. Исторические предпосылки и суть антропологического кризиса современного образования.-Краснодар: Изд-во Кубанского ун-та,2012.-196с.
5. Файнфельд И.А.,Шаповалова О.Е.,Серёжникова Р.К.,Фишман Б.Е. Воспитание и духовное развитие в философско-религиозных системах Востока (Буддизм, Даосизм, Конфуцианство)//Ученые записки ЗабГГПУ-2012г.С.94-99.
6. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М.:Политиздат, 1994.-527с.

Семко Яна Сергіївна – кандидат філософських наук, асистент кафедри всесвітньої історії та методології науки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ГЛАМУРИЗАЦІЯ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ

Явище «віртуальної реальності» увійшло в наше життя задовго до появи ЕОМ, а термін з'явився на рубежі XIX-XX століть. О. Отраднова визначає віртуальну реальність двома способами: як форму предметно-соціальної симуляції, що відтворює умови, близькі до реальності, за допомогою яких можливе виконання операцій, поза предметної дійсності, і як вигаданий, ефемерний світ, який збудований відповідно до логіки предметної реальності з невеликими змінами в соціальному устрої [5, с. 49].

До першого визначенням можна віднести утопії або антиутопії, створювані письменниками і соціологами, або мрії і фантазії, що виникають в думках людини. До другого – електронну комерцію, інтернет-шопінг або спілкування за допомогою соціальних мереж, що безпосередньо пов'язано з комп'ютеризацією. Однак звичайна розмова по стаціонарному телефону, винайденому у XIX столітті, теж створює віртуальну реальність, але лише за допомогою звуку. Театр, що з'явився ще в античності, образотворче мистецтво, перші зразки якого були створені в стародавньому світі, а також фотографію і кінематограф дослідники теж відносять до віртуальної реальності. Звідси можна зробити висновок, що комп'ютери всього лише доповнили і вдосконалили віртуальну реальність, яка з'явилася більше століття тому [6, с. 106-109].

Завдяки технічному прогресу віртуальні взаємодії все більше стають схожими на реальні. Робота за комп'ютером більше стає схожа на реальні події, а online-спілкування знаходить подібність зі спілкуванням в реальному просторі і часі. Віртуалізацію можна порівняти з втратою суті речей, але не в сенсі знищення старого, а в сенсі створення нової реальності. Про це говорять такі характеристики віртуальної реальності як нематеріальний

вплив, умовність параметрів, ефемерність [7]. Поняття сутності речі і образу поділяються: річ передбачає сутність, яка розкривається в її чуттєвому образі, в свою чергу, чуттєвий образ ми отримуємо за допомогою органів слуху, зору, дотику і нюху. Тобто сутність речі існує окремо від своїх образів, вона більше їх за змістом, але в той же час, виражається в них.

Соціолог Д. В. Іванов, який вивчав процес віртуалізації, визначив її як «серію різнорідних, але спрямованих подібним чином тенденцій в різних сферах життєдіяльності, таких як економіка, культура, освіта, промисловість і навіть міжособистісні відносини між індивідами» [3, с. 65-66]. Симуляція, як основна характеристика віртуальної реальності, найяскравіше, на думку дослідника, проявляється в економіці. Сьогодні ринок переповнений товарами з подібними технічними характеристиками, яким необхідно конкурувати між собою. Це призвело до того, що на ринку тепер продаються не товари, а образи, іміджі, симуляції, що обумовлює сучасну соціальну організацію. Симуляція стосується також інновацій, приписуваних товарам: «інноваційна щіточка» туші для вій і втулка від туалетного паперу, яка змивається – це приписування віртуальної цінності продукту. Споживач вибирає не товар, а його віртуальний образ, що тягне за собою зміну механізму ціноутворення. Таким чином, віртуалізація створює нову концепцію ціни.

Ціноутворення сьогодні визначається не за принципами знаменитих економічних теорій, а за Фомою Аквінським: вартість пропозиції визначає його «походження», тобто ім'я бренду. В таких умовах є сенс говорити про декапіталізацію бізнесу – сьогодні успішна не та фірма, яка володіє капіталом, а та, що володіє брендом. Levi's Signature, які Levi Strauss & Co продає в супермаркетах Wal Mart тільки на території США, з осені 2003 року шийються на російській фабриці «Глорія-Джинс» в місті Шахти Ростовської області. Жодна з існуючих фабрик цієї фірми в Угорщині чи Польщі не змогла б зробити джинси прийнятної якості за рекордно низькою ціною в 25 доларів, необхідної для продажу джинсів в супермаркеті і захоплення дешевого сегмента масового ринку. Сьогодні споживачі прагнуть не купити якісну річ, а задовольнити свої емоційні потреби, вирішити внутрішні проблеми, підняти самооцінку. Фірми з успіхом користуються емоційною слабкістю і нестійкістю споживачів. Кросівки Adidas дизайну Іоджі Ямамото з успіхом продаються в бутиках по ціні 1000 доларів, хоча їх собівартість складає близько 100 доларів [4, с. 4-8].

Тому реклама в сучасному суспільстві стає не просто інформуванням про товари, послуги або акції. Вона, апелюючи до людських почуттів, дає імітацію відсутніх емоцій, впливаючи на почуття страху, відчуття власної значущості, приналежність до соціальної групи тощо, тобто мобілізує афективні конотації за допомогою створення рекламного образу.

В умовах культури постмодерну створення бренду є способом символічного маніпулювання, метою якого є формування стійкої реакції людини на певні символи. Статус цих символів (товарного знака) визначає вартість речі, причому прямого зв'язку з її реальними властивостями часто не спостерігається. Ж. Бодрійяр відзначав, що в стані постмодерну знаки, які обслуговували реальність, тепер узурпують її. Значенням знака стає не річ, а інший знак. Коли реальність зводиться до круговерті знаків, вона стає гіперреальністю [1]. Будь-які блага вже зроблені і перед ринком стоїть завдання стимуляції необмеженого споживання. Виробляти більше товарів за максимально низькою собівартістю і коротким терміном служби – ось завдання виробництва. Цим підкріплюється нескінченний попит на речі. Споживач повинен буде купити новинку не тільки тому, що товар минулого сезону вийшов з моди, а тому що споживчі властивості вже погіршилися. «Налаштування від конкурентів» стало типовим виразом для будь-якого бізнесу. Сьогодні товар немислимий без торгової марки. Перша її функція – позначати собою товар, друга – мобілізувати афективні конотації.

Для споживача це явище диктує необхідність вибору не з матеріальних товарів, а з іміджів, що включають в себе віртуальні переваги матеріального товару. Звідси висока рекламна сприйнятливність – споживач ситий і одягнений, але його потреби не припиняються, тому що він повинен відповідати образам успішності, здоров'я тощо.

Споживачеві стають доступні взаємодії з товаром у віртуальному середовищі Інтернет. Не роблячи ніяких дій в реальності, а тільки лише водячи мишкою по столу або пальцем по сенсорному екрану, людина здатна проводити фінансові операції, здійснювати покупки. Технічне вдосконалення комп'ютерів, які колись називались електронно-обчислювальними машинами, призводить не до якісно нових методів обробки інформації, а покращує технології візуалізації. Вже кілька років в Інтернеті застосовується мова моделювання (Virtual Reality Modeling Language, VRML). Він визнаний Web-консорціумом як стандарт (ISO/IEC 14772) опису інтерактивної тривимірної графіки і мультимедійних додатків. Ця незалежна об'єктно-орієнтована розширювана мова програмування, яка в найзагальніших принципах нагадує добре відому проектувальникам Web-сторінок мову HTML. Однак вона відрізняється від останньої своїми можливостями представляти об'єкти та їх оточення в русі і об'ємно. VRML є альтернативою, а не доповненням HTML. Це означає, що в разі широкого поширення VRML система World Wide Web стане як би двошаровою: сторінки на HTML будуть сусідити зі сторінками на VRML, посилаючись одна на одну.

Якщо HTML наблизив Інтернет до людей і зробив мережу більш доступною, то VRML виводить Інтернет і всесвітню павутину на наступний рівень, роблячи їх доступними для мільярдів людей, тих, хто волів би дивитися телевізор, а не переставляти «вікна» в комп'ютерних додатках [2]. Розвиток технологій 3D і 2D візуалізації відкрив нові можливості для електронної комерції. Можна вважати, що в даний час сформувалася нова гілка інформатики – тривимірна, або 3D-машинна графіка. За допомогою тривимірних інтерактивних моделей на персональному комп'ютері можна створювати імітацію реального світу.

Українці вже не бояться купувати через Інтернет навіть меблі. Вони проектують свій інтер'єр в режимі он-лайн, потім замовляють відповідний товар додому натисненням однієї кнопки. Згідно з дослідженнями, кожен десятий житель вже купував меблі через Інтернет. Українці стали здійснювати онлайн-покупки з 2008 року, після трьох років активного користування Інтернетом. З початком кризи традиційні роздрібні продажі впали на 5,5%, в той же час електронна комерція зросла на 20%. Вона почала розвиватися спочатку в Києві, Львові, Одесі та Дніпрі, в зв'язку з високою швидкістю Інтернету, а сьогодні поширилася по всій Україні.

Споживачів приваблює відсутність черг, великий вибір товарів, які можна замовити як в українських, так і зарубіжних магазинах. Покупки в інтернет-магазинах економлять час – товар можуть доставити прямо додому. Інтернет-покупки економлять гроші. Останні кілька років стали популярні кешбек сервіси в інтернет-магазинах. Їх використовують як банки, так і спеціальні сайти. Це дозволяє споживачеві економити від 1% до 5% на своїх покупках.

Таким чином, віртуальна реальність сформувала новий тип споживацької поведінки. Споживач купує не товари, а образи, створені компаніями, цикл життя товарів скорочується, а розвиток технологій візуалізації дозволяє вибирати товари он-лайн з більшою зручністю, ніж оф-лайн.

Список використаних джерел

1. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры. Москва: Республика, 2006. 268 с.
2. Буянов А. С. Средства создания виртуальных реальностей // Успехи современного естествознания. 2011. №7. С. 85-86.
3. Иванов Д. В. Виртуализация общества. Петербург: Петербургское Востоковедение, 2000. 96 с.
4. Малкова Е. В. Современный феномен виртуализации стоимости // Вестник Пермского университета. Философия. Психология. Социология. 2011. №1. С. 4-8.
5. Отраднова О. А. Виртуальная реальность как феномен современного общества // Актуальные вопросы общественных наук: социология, политология, философия, история. Новосибирск: СибАК, 2012. С. 48-52.

6. Сибин М. С. Реклама как продуцент виртуальной реальности // Омский научный вестник. 2009. №3(78). С. 106-109.

7. Суворов К. А. Системы виртуальной реальности и их применение // Т-Comm. 2013. № 9. С. 140-143.

Урізченко Яна Вадимівна – магістрантка I курсу соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

МІФОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ВЧЕННЯ К.Г.ЮНГА ПРО АРХЕТИПИ

Однією з центральних категорій психології є вчення Юнга про архетипи. «Архетип» перекладається з грецької мови як прототип. Юнг під архетипами розумів вроджені моделі сприйняття світу і поведінки людей. Це базові матриці психіки є формою людського прояву «колективного несвідомого». Вони зустрічалися в міфах різних народів, релігійних і астрологічних символах, вченнях алхіміків. Їх онтологічні підстави слід шукати поза межами людської психіки. Одні автори вважають їх проявом усталених в культурі образів і моделей поведінки, інші вважають, що вони є проявом над психічних, надсоціальних і надматеріальних структур, які пронизують весь Всесвіт. Ми припускаємо, самого Юнга слід віднести до дослідників другої групи. На це, зокрема, вказують деякі місця з його творів «Понятие архетипа <...> указывает на то, что в психике существуют в наличности определенные формы, которые распространены вездесушно и повсюду», – пише Юнг [1, с. 10]. Потім він зазначає, що «феномен архетипического вида – данность более тонкая, нежели психическая, – основан на существовании некоего психоидного базиса, т.е. чего-то лишь обусловленного психическим, но принадлежащего соответственного к иной форме существования» [1, с. 31]. Сам Юнг вказував на схожість свого вчення про архетипи з платонівської онтологією: «У минулі часи без особливих труднощів розуміли думку Платона про те, що будь-якої феноменальності і надстоті передує ідея. «Архетип» – не что иное, как уже в античности встречающееся выражение, синонимичное «идее» в платоновском смысле» [1, с. 30].

Найважливіші з архетипів, виділені Карлом Юнгом, такі:

1. Самість. Цей архетип видатний психотерапевт відносив до найважливішого з усіх. Це центральна фігура в особистості людини, за допомогою якої організовані всі інші архетипи. У теорії Юнга розвиток цілісності, а перед цим знаходження самості – головна мета життя людини.

2. Мудрець. Тут Юнг виділив частину особистості, яка прагне до пізнання. Цей архетип представляється в образі мудреця, старця, пророка, який може пролити світло істини на хвилюючі питання. Зазвичай цей архетип «включається» в несвідомому тоді, коли людина стоїть перед вибором, і чим більше таких життєвих моментів надається пережити йому, тим сильніше розвинена ця частина несвідомого, і тим легше свідомості зв'язатися з нею за допомогою сну або інших пограничних станів.

3. Бог. Тут психоаналітик мав на увазі вищий етап психічної діяльності, коли людина здатна побачити і зрозуміти закономірні процеси свого внутрішнього світу і зовнішнього, який його оточує. Саме тому архетипу передує «Мудрець», який штовхає людину до розуміння ключових моментів життя, однак при «включенні» архетипу «Бог» усвідомлюється цілісний взаємозв'язок, заснований на певних законах між внутрішнім змістом і зовнішнім оточенням.

4. Аніма і Анімус. Аніма представляє собою несвідому жіночу сторону особистості чоловіки, а анімус - несвідому чоловічу сторону особистості жінки. Аніма / анімус являє собою «істинне Я», служить основним джерелом зв'язку з колективним несвідомим. Поєднання аніме і анімуса іменується сизигією, або божественної парою. Сизигія втілює завершеність і цілісність.

5. Персона. Персона – це те, як ми являємо себе світу. Слово «персона» походить від латинського слова, яке означає «маска». Сам по собі цей архетип являє собою сукупність соціальних масок, якими ми користуємося в різних групах і ситуаціях. Його завдання – вберегти від можливого прояву своїх негативних сторін. На думку Юнга, персона може також з'являтися уві сні і приймати різні форми.

Закладені в психіці архетипи найбільше реалізуються в ритуалі і міфі. Найважливішими видами ритуалів прийнято вважати: ініціацію (посвяту юнаки у дорослий стан), календарне оновлення природи, умертвіння вождів-чаклунів, весільні обряди. Як джерело архетипів розглядають різні міфи:

- космогонічні (про походження світу);
- антропологічні (про походження людини);
- теогонічні (про походження богів);
- календарні (про зміну пір року);
- есхатологічні (про кінець світу).

Однак, незважаючи на різноманітність міфів, їх ідейним центром в більшості випадків є опис процесу творення світу. Найважливішою фігурою тут є творець – первопредок, культурний герой, який організовує життя роду або племені. Найбільш відомим таким героєм є Прометей з грецької міфології. Саме такий герой стає одним з найважливіших архетипових образів, що зустрічаються в трансформованому вигляді в різних творах літератури.

Список використаних джерел

1. Юнг К. Г. Структура психики и процесс индивидуализации. М.: Наука, 1996. 269 с.

Цибра Микола Федорович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ЧИННИК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Трансформаційні процеси, котрі відбуваються в Україні в усіх сферах життєдіяльності людини, викликають значні зміни у суспільній структурі, формах власності, виробничих та міжнаціональних відносинах, у свідомості членів суспільства, ламають ідеали людей, змінюють їх переконання, потреби, інтереси, всю систему цінностей.

Динаміка і непередбачуваність сучасного розвитку актуалізує необхідність пошуку конструктивного вирішення проблем цивілізаційного поступу. Політичний, соціальний та культурний досвід людства надає приклади того, що одним із засобів виходу зі складних і суперечливих ситуацій завжди виступало творче мислення. Вміння мислити, як родова характеристика людини, сприяє реалізації величних планів, проєктів, ідей її самоствердженню.

Складність процесу мислення показує його іманентний зв'язок з інтелектом і творчою діяльністю. Мислення як енергія соціокультурного розвитку постає в ролі креативного феномену, аналіз якого в процесі пізнання особливостей сучасного розвитку розкриває його смисли, ідеали і цілі. Відомо, що мислення не існує як окремий акт, воно зумовлене певними

соціальними, культурними, психологічними процесами та можливостями рефлексивного пізнання. Воно не надається, а задається. Йому треба вчитися щоб наповнити життя та пізнавальну діяльність людини смыслом. Серед факторів, що визначають цей процес виступають креативність, цілеспрямованість.

Людина – єдинна у природі істота, що володіє творчою силою та здатністю цілеспрямовано за своїм бажанням змінювати, практично перетворювати оточуючу дійсність. Пізнаючи оточуючий світ, особистість набуває можливості самореалізовуватися у відповідності до суспільних потреб. Діяльність особистості буде більш успішною, коли її цілі будуть відповідати об'єктивним і суб'єктивним можливостям. Особистість, яка сформулювала свою мету, досягнення якої неможливе в теперішніх умовах, які б зусилля не прикладала, залишиться нереалізованою, нездійсненою. Але для здійснення мети потрібно не тільки сприятливі умови (об'єктивні можливості), але й певні суб'єктивні здібності.

Завдання, які ставить перед собою індивід, за звичай набувають форми плану дій. У цьому зв'язку, деякі автори, що досліджують категорію цілі, пов'язують її з планом [1; 2.]. На наш погляд, це не зовсім вірно. Співвіднесення категорій «ціль» і «план» необхідно розглядати як результат – спочатку ідеальний, а потім реальний (як процес). План, в свою чергу, є відображення відношення цілі до процесу її досягнення. Цілі ставлять і реалізують індивіди. Це означає, що категорія «цілі» є за своєю природою є суб'єктивною категорією, хоча це не означає, що все в світі здійснюється довільно, нескординовано. Цілі, реалізуючись, підкорюються певним закономірностям, як історичним, так і соціальним, вони детермінуються об'єктивними умовами.

Індивід може поставити перед собою тільки таку ціль, яка відповідає об'єктивному перебігу суспільного розвитку. Конкретні можливості реалізації потреб складають об'єктивну сторону цілі, а сама потреба – суб'єктивну. Життя індивіда складається з ланцюга цілей і способів їх реалізації, як суб'єктивний образ бажаного (споглядально-чуттєвий або абстрактно-мислительський). Цілі надають життю впорядкованого стану, конкретного смислу та значення. Вони активізують творчі здібності особистості у напрямку та відповідностям з усвідомленими об'єктивними потребами.

Цілеспрямована особистість – це особистість, яка здійснює свій життєвий шлях динамічно у постановці життєвих цілей та у пошуку засобів їх досягнення. Численні соціологічні опитування з професійної орієнтації серед молоді показують, що відсутність ясної мети веде і до відсутності чітких життєвих планів. Служіння обраній цілі, ідеалу зовсім не виключає і не поглинає інших життєвих цілей індивіда, які в свою чергу, формують життєву програму. Образно кажучи, життєва програма особистості завжди постає як багатoverшинна. Будучи продуктом мислительської діяльності, план відображує потреби, інтереси, способи їх задоволення як і об'єктивні умови, в які включена особистість. Бувають і такі ситуації, коли життєва позиція виступає як аморальна. Більшість наших громадян дотримуються ініціативно-творчого відношення до свого призначення. Саме така цілеспрямованість і буде спонукальним мотивом для правильного вибору «себе». Отже, цілеспрямованість особистості передбачає осмисленість цілі. Суть діяльності особистості уявляє собою безперервний процес постановки цілей та їх реалізація у життєвих актах.

Цілеспрямованість як чинник творчості особистості змусить її зробити вибір на користь ясних, певних, гуманних цілей, які складають в сукупності систему світоглядних відношень. Цілісність життєвої позиції особистості означає відповідність життєвих орієнтирів та відображення їх в діяльності. Відсутність у особистості життєвих орієнтирів позначається на її діяльності, яка здійснюється переважно стереотипно і не піднімається до сутнісного людського цілепокладання. Тому усвідомлення цілей і відповідна включеність індивіда в діяльність якомога раніше – будуть сприяти розширенню свідомості та самосвідомості молодого покоління. Розвиток раннього усвідомлення цілей передбачає використання двох важливих взаємодоповнюючих один одного моментів.

1. Свідомий педагогічний вплив безпосередньо на мотивацію через переконання, роз'яснення, гру, стимуляцію внутрішньої роботи з самоусвідомлення, переосмислення себе, своїх необмежених можливостей та оточуючої дійсності.

2. Вплив на особистість через перебудову її мікросередовища, сфери та умов діяльності, надання більшої довіри. Треба враховувати, що у довіри велика екзистенціальна сила. Відсутність такої довіри, означає, що суспільство гальмує розвиток особистості. Здатності індивіда до цілеспрямованості, до розкриття своїх потенцій, виступають чинником творчої особистості. Треба вчити вчитися, вчити людину ставити цілі на протязі всього свого життя та досягати їх, за умови, що цілі гуманні.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К.А. Диалектика человеческой жизни. – М.:Мысль,1977. -224 с.
2. Борзенко А. В. Проблема цели в общественном развитии.- М.: Изд-во ВПШ и АОН, 1963, - 79 с.
3. Иванова Н. В. Феноменология мышления: гнозис, креатив, особистість: монографія/Н.В.Іванова. - Луцьк: ПВД «Твердиня», 2015. -364с.
4. Розин В. М. Мышление: сущность и развитие. Концепция мышления, Роль мыслящей личности. Циклы развития мышления / В. М. Розин. – М.: ЛЕНАНД, 2015, -368с.
5. Цыбра Ф.Н. Самоутверждение личности (социально-философский анализ). – Киев; Одесса: Выща шк. Головное изд-во, 1989.-192с.

З М І С Т

Борінштейн Євген Русланович	3
МАСОВА, НЕМАСОВА І ЕЛІТАРНА КУЛЬТУРА В ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
Атаманюк Зоя Миколаївна	5
ОСВІТА ЯК ЧИННИК КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	
Podlozna I.B., Sklovsky I.Z.	7
ANTON MAKARENKO IS THE FOLLOWER OF THE HUMANISTIC CONCEPTION OF FEUDIST	
Ботіка Олена, Атаманюк Зоя Миколаївна	8
ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА ОРГАНІЗАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ	
Грішина Б.В., Петінова О.Б.	11
СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПОТРЕБУЄ КАРДИНАЛЬНИХ ЗМІН (на матеріалах соціологічного дослідження)	
Добролюбська Юлія Андріївна	14
ОСВІТНІ АСПЕКТИ КРИЗИ ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ	
Борінштейн Євген Русланович, Дубасова Вікторія Олександрівна	17
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПЛОЩИНА СОЦІАЛІЗАЦІЇ	
Коваль Тетяна, Атаманюк Зоя Миколаївна	19
ГРА ЯК ВИД І ЗАСІБ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Кулаков Микола	20
ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ	
Литовченко Наталія Василівна, Цибра Микола Федорович	22
ЖИТЄВІ СЦЕНАРІЇ: ВПЛИВ БАТЬКІВСЬКИХ УСТАНОВ ТА ПОСИЛАНЬ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	
Луцька Дарія Геннадіївна, Цибра Микола Федорович	24
ЗАЛЕЖНІСТЬ ПСИХІЧНОГО СТАНУ СУЧАСНИХ БАТЬКІВ ВІД ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОЛЯ	
Пазюк Руслана Юріївна	25
СОЦІОКУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	
Парадюк Олена Олександрівна	26
ІСТОРИЧНА СВІДОМІСТЬ В ТРАКТУВАННІ РАДЯНСЬКОЇ МЕТОДОЛОГІЇ	
Поплавська Тетяна Миколаївна, Дін Юйцзін	29
ЦИВИЛІЗАЦІОННИЙ КРИЗИС КАК ВОЗМОЖНОСТЬ ПРОРЫВА К ДУХОВНОСТИ	
Семко Яна Сергіївна	32
ГЛАМУРИЗАЦІЯ У ВІРТУАЛЬНІЙ РЕАЛЬНОСТІ	
Урізченко Яна Вадимівна, Атаманюк Зоя Миколаївна	35
МІФОЛОГІЧНЕ ПІДРУНТЯ ВЧЕННЯ К.Г.ЮНГА ПРО АРХЕТИПИ	
Цибра Микола Федорович	36
ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ЧИННИК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	

Збірник матеріалів

ІХ Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

“ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ”

(Одеса, 23-24 квітня 2021 року)

Адреса редакції:

Україна, 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, каб. 73 Тел.: (0482) 732-09-52

Здано на виробництво – 28.05.2021. Підписано до друку з оригіналу-макета – 31.05.2021. Формат по ISO 216 А4, 297х210, 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 4,2. Наклад 100 прим. Інформаційно-видавничий центр Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26 тел.: (048) 732-09-52